

**EVLİLİK UYUMUNU YORDAMADA NARSİSTİK KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN VE BAĞIŞLAYICILIĞIN ROLÜ**

ZEYNEP İPEK YÜCEBİYİK

**Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü,
2017**

**Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı, 2020**

**Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA)
derecesi ile sunulmuştur.**

IŞIK ÜNİVERSİTESİ

2020

THE ROLE OF NARCISSISTIC PERSONALITY TRAITS AND FORGIVENESS ON PREDICTING MARITAL ADJUSTMENT

Abstract

It is known that the personality traits of individuals are closely related to marital adjustment. The impact of narcissistic personality traits characterized by interpersonal problems on marital adjustment, has been highlighted in the literature. Forgiveness in marriage is another important concept that affects marital adjustment. Besides the marital adjustment, narcissistic personality traits are closely related to marital forgiveness. Examining the narcissistic personality traits, marital forgiveness, and marital adjustment variables will help to understand the relationship between these variables. The aim of the study is to investigate the role of narcissistic personality traits and marital forgiveness in predicting marital adjustment. In addition to this, the relationship between the variables were also examined. Participants consisted of 345 married individuals (183 women, 162 men). Sociodemographic Form, Narcissistic Personality Inventory (NPI-16), Marital Forgiveness Scale-Event (MFS-E), and Dyadic Adjustment Scale (DAS) were given the participants via an online survey platform. Descriptive analyses to determine socio-demographic variables, t-test to examine the effects of the socio-demographic variables on independent and dependent variables, correlation, simple linear and multiple regression analyses to test hypotheses were conducted by SPSS Statistics. The results demonstrate that narcissistic personality traits did not predict marital adjustment. In contrast, the benevolence dimension of marital forgiveness scale positively and significantly and avoidance dimension of the marital forgiveness scale negatively and significantly predict the marital adjustment. Furthermore, narcissistic personality traits positively and significantly predict the retaliation dimension of marital forgiveness.

Keywords: narcissistic personality traits, forgiveness, marital adjustment, narcissistic personality traits and marital adjustment, forgiveness and marital adjustment

EVLİLİK UYUMUNU YORDAMADA NARSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN VE BAĞIŞLAYICILIĞIN ROLÜ

Özet

Bireylerin kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Kişiler arası problemler ile karakterize olan narsistik kişilik özelliklerinin, evlilik uyumu üzerindeki etkisi literatürde göze çarpmaktadır. Sağlıklı bir iletişim için gerekli görülen bağışlayıcılık, evlilik uyumunu etkileyen bir diğer önemli kavramdır. Narsistik kişilik özellikleri, evlilik uyumu dışında, bağışlayıcılık ile de yakından ilişkilidir. Narsistik kişilik özellikleri, bağışlayıcılık ve evlilik uyumu değişkenlerini incelemek, bu değişkenler arası ilişkinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu araştırmanın amacı evlilik uyumunu yordamada narsistik kişilik özellikleri ve affediciliğinin rolünü ortaya koymaktır. Araştırmaya 345 evli birey (183 kadın, 162 erkek) katılmıştır. Katılımcılara Sosyo-demografik Veri ve Bilgi Formu, Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16), Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (EBÖ-O) ve Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ile oluşturulmuş anket bataryası online olarak sunulmuştur. Sosyo-demografik değişkenlerin değerlendirilmesi için betimleyici analizler, sosyo-demografik değişkenlerin bağımlı ve bağımsız değişken üzerindeki etkilerini incelemek için t-testi analizi, hipotezleri test etmek için ise korelasyon, basit doğrusal ve çoklu regresyon analizleri kullanılmıştır. Sonuçlara göre, narsistik kişilik özellikleri evlilik uyumu üzerinde yordayıcı bir role sahip olmamasına karşılık; Evlilikte Bağışlama Ölçeği'nin yardımseverlik alt boyutu pozitif, uzaklaşma alt boyutu ise negatif yönde anlamlı olarak evlilik uyumunu yordamaktadır. Ayrıca narsistik kişilik özellikleri, Evlilikte Bağışlama Ölçeği misilleme alt boyutunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: narsistik kişilik özellikleri, evlilik uyumu, bağışlayıcılık, narsistik kişilik özellikleri ve evlilik uyumu, bağışlayıcılık ve evlilik uyumu

Teşekkür

Öncelikle tez sürecim boyunca zamanını ve bilgilerini benimle paylaşarak yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse'ye, ardından Işık Üniversitesi'ndeki tüm hocalarıma bana kattıkları tüm bilgiler ve katkılar için teşekkür ederim. Sevgili meslektaşlarım sınıf arkadaşlarıma ve araştırma sürecimde büyük katkısı olan araştırmama katılan tüm katılımcılara da teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak aileme; babam Hulusi Yücebıyık, annem Arzu Yücebıyık, kardeşim Alican Yücebıyık'a ve nişanlım Osman Can Büyükdag'a bu süreç boyunca yanımda oldukları ve beni motive ettikleri için çok teşekkür ederim, iyi ki varsınız.

İçindekiler

Abstract	i
Özet	iii
Teşekkür	iv
İçindekiler	v
Tablo Listesi	vii
Giriş	1
1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR	5
1.1. Evlilik Uyumu	5
1.1.1. Evlilik ve Evlilik Uyumu	5
1.1.2. Evlilik Uyumu Üzerine Yapılan Araştırmalar	7
1.1.3. Evlilik Uyumu ve Kişilik Özellikleri	10
1.2. Narsistik Kişilik Özellikleri	11
1.2.1. Narsisizm Kavramı	11
1.2.2. Narsistik Eğilim	14
1.2.3. Narsisizm ve Romantik İlişkiler	15
1.2.4. Narsistik Kişilik Özellikleri ve Evlilik Uyumu	17
1.2.5. Narsistik Kişilik Özellikleri ve Bağışlayıcılık	19
1.3. Bağışlayıcılık	20
1.3.1. Bağışlayıcılık	20
1.3.2. Bağışlayıcılık ve Narsistik Kişilik Özellikleri Üzerine Yapılan Araştırmalar	22
1.3.3. Bağışlayıcılık ve Evlilik Uyumu	23
1.3.4. Bağışlayıcılık ve Evlilik Uyumu Üzerine Yapılan Araştırmalar	23
1.4. Araştırmanın Hipotezleri ve Soruları	25
2. YÖNTEM	27
2.1. Örneklem	27
2.2. Veri Toplama Araçları	29

2.2.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	30
2.2.2. Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu	30
2.2.3. Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)	30
2.2.4. Evlilikte Bağışlayıcılık Ölçeği-Olay (EBÖ-O)	32
2.2.5. Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ)	33
2.3. İşlem	34
2.4. Veri Analizi	35
3. BULGULAR	36
3.1. Regresyon Analizine İlişkin Bulgular	43
4. TARTIŞMA	45
4.1. Çalışmanın Sınırlılıkları	55
4.2. Sonuç ve Öneriler	56
Kaynakça	58
Ekler	82
Özgeçmiş	93

Tablo Listesi

Tablo 1. Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri	28
Tablo 2. Örneklemin Yaş ve Evlilik ile İlgili Özellikleri	29
Tablo 3. Ölçeklerin Toplam Puanlarına ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	38
Tablo 4. Ölçeklerin Cinsiyetler Açısından Bağımsız Gruplar T-Testi ile İncelenmesi	39
Tablo 5. Değişkenlerin, Sosyo-Demografik Değişkenler ile Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	40
Tablo 6. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Pearson Korelasyon Analizi	42

GİRİŞ

Kurulan yakın ilişkiler bireylerin hayatında her dönem önem taşımaktadır (Freedman, 1978; Veroff, Douvan ve Kukla, 1981). Literatüre bakıldığında ikili ilişkilerin özellikle 1970'li yıllar ve sonrasında psikoloji alanında yapılan çalışmaların en önemli konularından birisi olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Büyükşahin, 2004). Evrimsel bir perspektiften ele alındığında romantik ilişkiler insan türünün devamlılığının sağlaması bakımından da kritik bir öneme sahiptir (Furman, Brown ve Feiring, 1999). Kurulan yakın ikili ilişkilerden biri de yetişkinlik döneminde karşımıza çıkan çift ilişkisidir. Çiftler evlilik ile birlikte psikolojik, fizyolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için aynı çatı altında buluşmaktadırlar (Çatal ve Kalkan, 2019).

Larson ve Holman (1994) evliliğin, aile ilişkilerinin kurulması ve sonraki nesillerin yetiştirilmesinden dolayı en önemli ve temel insan ilişkisi olarak tanımlandığını belirtmiştir. Eş/partner seçimi, evlilik kararının verilmesiyle bireylerin hayatındaki dönüm noktalarından (Ondaş, 2007) ve en önemli yaşam olaylarından biri olarak nitelendirilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Evlilik kavramı farklı kültürlerde değişiklikler göstermesine karşın, dünya üzerindeki tüm toplumlarda kalıplaşmış bir gelenek ve birlikteliğin resmi hale dönüştürülerek kabul görmesi durumu olarak karşımıza çıkmaktadır (Tarhan, 2012). Özgüven (2000) evliliği bireylerin neslinin devamını ve yenilenmesini sağlayan, toplumsal ve bireysel olarak insanın kendini gerçekleştirmesi için gerekli kurum olarak tanımlamıştır. Literatürde evlilikle ilgili yapılan araştırmaların evlilik ilişkisinin niteliğini belirlemeye yönelik ve demografik değişkenlerle ilişkisine yönelik olarak iki farklı şekilde yürütüldüğü belirtilmektedir (Tezer, 1994).

Literatürdeki evlilik ilişkisinin niteliği ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında incelenen temel kavramlardan biri evlilik uyumudur (Soylu ve Kağnıcı, 2015). Evlilik uyumu, evliliğin niteliğini yordayan önemli bir kavram olarak görülmektedir ve bunun

için genellikle çift uyumunu değerlendiren ölçme araçları tercih edilmektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005).

Evlilikte uyum ve mutluluk bireylerin hayatında oldukça önemli bir role sahiptir (Sardoğan ve Karahan, 2005). Hendrick (2004) çiftlerin ilişkilerinden doyum sağladıkları sürece bu ilişkiyi sürdürme eğiliminde olduklarını öne sürmüştür. Terry ve Kottman (1995) sağlıklı ailelere bakıldığında bu çiftlerin evliliklerinin uyumlu olduğunu ve eşler arasında etkili iletişim, destek, onay, paylaşım, karşılıklı saygı ve değer evliliklerini etkilediğini öne sürmüşlerdir. Doyurucu bir çift ilişkisine sahip olan bireylerin daha mutlu ve sağlıklı olduğu; doyurucu bir ilişkiye sahip olmayan bireylerin ise depresyon gibi duygusal sorunlar yaşama ihtimalinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Heindrick, 2009). Bir başka ifadeyle, evlilik uyumunun bozulması veya evlilikte yaşanan çatışmaların artması, bu ilişki içerisindeki eşlerin yanı sıra tüm ailenin ve hatta toplumun sağlıksız olmasına yol açabilmektedir (Stack ve Eshleman, 1998). Sağlıklı çift ilişkisinin kurulması, bireylerin bu ilişkiden aldıkları doyum düzeyi ile ilişkilidir (Metis ve Cupach, 1990; Stackert ve Bursik, 2003). Fışıloğlu (1992) evlilik uyumu kavramının, aile içerisinde sorunlara sebep olan faktörlerin incelenmesindeki en önemli değişkenlerden biri olduğunu ve hem aile içinde hem de aile dışındaki ilişkilerin belirleyicisi olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Glenn'e (1991) göre ise evlilik, çiftlerin kişiliklerinin gelişmesinde ve mutluluk düzeylerinin artmasında etkili bir rol oynamaktadır. Bu sebeplerden dolayı evli çiftlerdeki uyum düzeyinin ve bu uyumu etkileyen faktörlerin araştırılması önem taşımaktadır.

Son yıllarda ilişki problemlerinden dolayı yardım arayan çiftlerin sayısının artış gösterdiği raporlanmaktadır (Tolpin, Cohen, Gunthert ve Farrehi, 2006). Türkiye'de evlilikte yaşanan problemlerin, boşanmanın ve bu konular hakkında psikolojik destek almayı talep eden birey ve çiftlerin sayısının giderek artması sebebiyle, evlilik üzerine yapılan araştırmalarda ele alınan temel kavramlardan bir olan evlilik uyumu büyük önem taşımaktadır (Soylu ve Kağnıcı, 2015). Günümüzdeki evlilik ilişkilerinin hangi noktaya geldiğinin betimlenmesi amacıyla evlilik ilişkisinin incelenmesi gerektiği belirtilmekle birlikte (Şendil ve Korkut, 2008), bu ilişkiye etki eden kavramların da açığa kavuşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatürde bireylerin kişilik özelliklerinin kurduğu en yakın ilişki olan romantik ilişkileri nasıl etkilediği üzerine çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Neyer ve Voigt,

2004; Donnellan, Larsen-Rife ve Conger, 2005; Schmitt, 2006; Yu, Branje, Keijsers ve Meesus, 2014). Dolayısıyla kadın ve erkeğin bir çift olarak birlikte yaşamaya başlamasıyla oluşan evlilik ilişkisinde (Villa ve Del Prette, 2013) eşlerin kişilik özellikleri evlilik uyum düzeyleri üzerindeki en önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelly ve Conley (1987) kişilik özelliklerinin, evlilik uyumunun kapsadığı kavramlar olan evlilik istikrarı ve evlilik doyumunun önemli belirleyicileri olduğunu ortaya koymuştur. Literatürde yer alan pek çok çalışma (Örn: Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Chen vd., 2007; Akram ve Malik, 2011; Knabb ve Vogt, 2011; Madugah ve Kwakye-Nuako, 2016) kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasında bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Uluslararası literatür incelendiğinde, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki üzerine yapılmış oldukça fazla araştırma görülmektedir (Örn: Kelly ve Conley, 1987; Snyder ve Regts, 1990; Russell ve Wells, 1991; Karney ve Bradbury, 1995; Nemecek ve Olson, 1996; Bouchard, Lussier ve Sabourin, 1999; Knabb ve Vogt, 2011). Türkçe literatürde de kişilik özellikleri ve evlilik uyumu hakkında bazı çalışmalar yapılmıştır (Örn: Erişti, 2010; Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Erdoğan-Taycan ve Çepik-Kuruoğlu, 2013; Tuzcu, 2017; Kuzu, 2017). Bu araştırmalar içerisinde narsistik kişilik özelliklerinin evlilik ilişkisini etkilediğini ortaya koyan çalışmalar (Örn: Maltas, 1991; Solomon 1991; McNulty ve Widman, 2014) bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde narsistik kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Campbell ve Foster, 2002; McNulty ve Widman, 2014; Yurdakul, 2019).

Son yıllarda, araştırmacılar evlilik uyumu ile güçlü bir pozitif ilişki gösteren çeşitli kişisel özellikler ve davranışlar belirlemişlerdir (McDonald, Olson, Lanning, Goddard ve Marshall, 2017) ve bağışlayıcılık kavramı da bu kişilik özelliklerinden birisi olarak ele alınmaktadır (Fincham, 2009). Araştırmalara göre evlilik uyumu ile bağışlayıcılık arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunmaktadır (Fincham ve Beach, 2002; Paleari, Regalia ve Fincham, 2005).

Narsistik kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu dışında bağışlayıcılık ile de yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Emmons, 2000; Exline, Baumeister, Bushman, Campbell ve Finkel, 2004; Eaton, Struthers ve Santelli, 2006). Bu bilgiler ışığında, narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılığın birbiriyle ve evlilik uyumuyla yakından ilişkili olduğu görülmektedir.

Özetle, narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılık birbirleri ve evlilik uyumu ile yakından ilişkili iki kavram olarak literatürde yer almasına rağmen, bu kavramların bir arada incelendiği bir çalışma ülkemizde henüz bulunmamaktadır. Bu çalışmada, bu kavramların birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi ve narsistik kişilik özellikleri ile bağışlayıcılığın evlilik uyumu üzerindeki yordayıcılık rolünün araştırılması ile literatüre katkı sunması hedeflenmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın temel amacı, evlilik uyumunu yordamada narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılığın rolünün incelenmesidir. Ülkemizde bu üç değişkeni birlikte ele alarak yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bu amaçla, değişkenlerin birlikte ele alınarak birbirleriyle ilişkilerinin incelenmesi ve evlilik uyumunu yordamadaki rollerinin açığa konması hedeflenmiştir. Buna ek olarak, bireylerin cinsiyet, yaş gibi demografik özellikleri ve evlenme yaşı, evlilik süresi gibi evlilikle ilgili özelliklerinin de evlilik uyumu ile ilişkisi değerlendirilmiştir.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

1.1. Evlilik Uyumu

1.1.1. Evlilik ve Evlilik Uyumu

Literatürde evlilik kavramı birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Bu bölümde ülkemizde ve uluslararası literatürde yer alan evlilik tanımlarına ve evlilik uyumu kavramına yer verilmiştir.

Cutlar ve Radford (1999) evlilik kavramını tanımlarken, eşlerin birbirlerine karşı sorumluluk duygusu taşıdığı, birbirilerine destek olduğu, birlikte gönüllü ve istekli bir şekilde zaman geçiren, açık iletişime dayalı ve herhangi bir kriz durumunda birbirine kenetlenen bireylerden oluşan bir sistem olarak tanımlamaktadırlar. Evlilik Cott (2002) tarafından eşler arasında oluşturulan yasal bir bağlanma sözleşmesi olarak tanımlarken, Rauch (2004) evliliği iki insan arasındaki anlaşma olarak tanımlanmıştır. Fowers'a (1993) göre ise evlilik bireylerin kendi benliklerini bir başkasının benliğiyle birleştirmesini ve kişiliklerinin gelişmesiyle birlikte mutlu olmalarını sağlayan bir kurumdur.

Evlilik kavramı farklı toplumlarda farklı şekillerde tanımlanmış olmasıyla birlikte, çok boyutlu bir süreçtir (Kışlak, 1997). Türkçe literatüre bakıldığında Özgüven (2000) evliliği bir kadın ve bir erkeğin birlikte hayat kurması, ortak kararlar alması, yaşam deneyimlerini paylaşması ve belirli ihtiyaçlarının karşılanması niyetiyle yaptığı bir sözleşme olarak tanımlamıştır. Özüğurlu (1985) ise evliliği farklı ilgi ve ilişkileri olan iki birey arasındaki karşılıklı bir dayanışma, toplum tarafından onaylanan bir sözleşmeyi içeren ve toplumdaki yasaklamaların dışında tutulan cinsel ihtiyaçların karşılandığı bir kaynaşma olarak açıklamaktadır. Erişti (2010) evlilik kavramını; kadınla erkek arasında akrabalık bağı oluşturan, insanlık tarihinin başlangıcı ile birlikte ortaya çıkmış olan, zaman içerisinde değişime uğrasa da günümüzde hala var olmaya devam eden bir kurum olarak

ele alırken; bir başka tanımda ise eşler arasında yüksek bir bağlılık düzeyini içeren ilişki ve iki kişi arasındaki yoğun duygusal bağ evlilik olarak adlandırılmaktadır (Özaydınlık, 2014).

Eşlerin mutluluğu evlilikteki karşılıklı uyuma bağlıdır. Evlilik içerisinde eşlerin isteklerinin ve beklentilerinin ne kadar karşılandığını evlilik uyumunu belirlemektedir (Demiray, 2006). Uyumlu bir evliliğe sahip olmak için eşlerin; duygularını birbirleriyle paylaşmaları, empatik davranmaları, bireysel farklılıklarını kabul ederek, ilgi ve sevgilerini birbirlerine aktarabilmeleri gereklidir (Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012). Uyumlu bir evlilik; çifti ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen, birbiriyle etkileşim halinde olabilen ve sorunlarını çözerken olumlu bir tutum takınan çiftlerin evliliği olarak tanımlanmıştır (Erbek ve ark., 2005). Şener ve Terzioğlu (2002) tarafından yapılan araştırmada hem başarılı hem de sağlıklı bir evlilik için çiftin ekonomik, yönetsel ve psiko-sosyal açıdan birçok alana uyumlu olmalarının önemli olduğunun altı çizilmiştir.

Burgess ve Cottrell (1939) evlilik uyumunu, önemli ve büyük konularda karı-koca anlaşması, ortak çıkarlar ve faaliyetlerin bulunması, sevgi ve güven paylaşımı, az sayıda şikayetin olması ve yalnızlığın olmaması olarak tanımlamıştır (Akt. Spainer, 1972). Russell (1983) doyumu yüksek bir evlilik için partnerlerin eşit hissettiği, birbirleriyle hem düşünsel hem de bedensel bir yakınlık geliştirebildikleri bir ilişki açıklamasını yapmıştır. Sabatelli (1988) uyumlu bir evlilik için; çiftlerin iyi iletişim kurması, önem taşıyan konularda anlaşmazlık yaşamaması, yaşandığı takdirde de eşlerin her ikisinin de memnun olacağı bir çözüme kavuşturulması olarak açıklamaktadır.

Spainer (1976) evlilik uyumunun, evliliğin mutlu ve sağlıklı bir şekilde sürmesi için önemli bir kavram olduğunu savunmuştur. Bu kavramı; eşlerin hem zaman içerisinde birbirlerine uygun olarak değişim göstermeleri hem de gündelik hayatlarına ve yaşam süresince değişen koşullara uyum sağlamaları olarak açıklamakla birlikte, evlilik uyumunun belirli kriterlerle belirlenebilen ilişki bir sürecin çıktısı olduğunu da ileri sürmüştür. Bu kriterler; çiftler arasında sorunlara neden olan durumlar, kişilerarası gerginlikler ve endişeler, çiftler arasındaki memnuniyet, birbirlerine bağlılık ve ilişkinin sürekliliği için önemli konularda uzlaşmadır. Evlilik uyumu, her iki tarafın da anlaşmazlıkları görmezden gelmesine, uygun bir yöntemle çözmesine ve olumlu bir duygulanıma ulaşmasına izin verir (Chen, Tanaka, Hiramura ve Shikai, 2007). Başka bir

açıklamaya göre karı-koca arasında evlilikte tatmin olmayı sağlayan ortak hedeflere ulaşma sürecindeki uyum ve sempati, evlilik uyumudur (Yeganeh ve Shaikmahmoodi, 2013). Stanley (2007) ise evlilik mutluluğu, evlilik çatışması, evlilikte bağlılık, sosyal destek, evlilik etkileşimi, evlilik uyumsuzluğu ve bağışlayıcılık kavramlarının her birinin evlilik kalitesinin birer boyutu olduğunu ve aynı zamanda evliliğin kalitesinin göstergeleri olduklarını belirtmiştir.

1.1.2. Evlilik Uyumu Üzerine Yapılan Araştırmalar

Literatürde evlilik doyumu kavramı ile evlilik uyumu bazen birbiriyle karıştırılmaktadır veya eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Aralarındaki farkı Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002), evlilik doyumunda bireylerin öznel algısı değerlendirilirken, çift uyumunda aralarındaki ilişkinin niteliğinin değerlendirilmesi olarak açıklamıştır. Bu sebeple evlilik uyumunda eşlerin ikisinin de iyi bir ilişki sürdürebilme kapasitesi olması çok önemlidir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Bu bağlamda daha geniş bir anlama sahip olduğu ve evlilik doyumunu da kapsadığı için bu araştırmada evlilik uyumu kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Bu bölümde evlilik uyumu üzerine yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Literatürde evlilik uyumunu etkileyen faktörlere dair pek çok araştırma yapılmıştır. Evlilik istikrarı, bağlılık, eşler arası saygı, cinsellikte sadakat, eşe destek olmak, eşini memnun etmek için istekli olmak, eşinle iyi bir arkadaş olabilmek, bağışlama ve bağışlanmaya gönüllü olmak gibi faktörler bunlardan birkaçıdır (Rosen- Grandon, Myers ve Hattie, 2004). Uyumu etkileyen faktörler dışında, ilişkideki uyumu sağlamanın bireyleri nasıl etkilediğine dair yapılan çalışmalar, ilişkideki uyumun yani yüksek doyum sağlamanın psikolojik iyi oluş ve mutlulukla (Diener ve Seligman, 2002; Markey, Markey ve Gray, 2007) ve düşük doyum almanın ise psikolojik sıkıntı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Whisman ve Uebelacker, 2009).

Davis ve Oathout (1987) 264 katılımcıdan oluşan çiftlerle yaptığı araştırmada perspektif değiştirebilmenin (shifting) çift uyumunu etkileyen davranışların güçlü bir yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Birtchnell ve Kennard (1983) ise bağımlılık, ayrılma (detachment) ve çoklu yönelmenin (directiveness) romantik ilişkilerin devamını olumsuz etkilediğini fakat güvenilirlik özelliğinin çift uyumunu olumlu etkilediğini öne sürmüştür. Gottman ve Krokoff (1989) araştırmalarında savunmacı, inatçı ve kaçınmacı iletişim

tutumlarının çift uyumunu azalttığını ortaya koymuştur. Mutlu çiftleri mutsuz çiftlerden ayıran en önemli özelliğin ise kavga etme veya tartışma biçimleri olduğunu söyleyen Gottman (1998) bir başka çalışmasında ise ilişkide eşitliğe önem veren çiftlerin daha yüksek çift uyumu gösterdiklerini bulmuştur.

Literatürde öne çıkan araştırmalardan bir diğerinde ise yeni evli çiftler evliliklerinin ilk yılından başlayarak altı yıl boyunca gözlemlenmiştir ve sonucunda evlilik uyumu ve doyumunun en önemli yordayıcısının kocaların sevgi ve ilgisi olduğu bulunmuştur (Shapiro, Gottman ve Carrere, 2000). Ayrıca literatürde uyumlu davranışların çift uyumuyla ve uyumsuz davranışların uyumsuzluk ve ilişkisel sıkıntıyla ilişkili olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (Beach ve Whisman, 2012). Burgess ve Wallin (1944) ise çiftlerin nişanlılık dönemindeki uyumunun evlilik uyumlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca literatürdeki pek çok araştırma çift terapisi alanın evli bireylerin evlilik uyumunu arttırdığını ortaya koymaktadır (Crowe, 1978; Whisman ve Jacobson, 1992; Gray-Little, Baucom ve Hamby, 1996; Hewison, D., Casey ve Mwamba, 2016).

Literatürde demografik değişkenlerin evlilik uyumunu nasıl etkilediğine bakıldığında ise evlilik yaşı, yaş farkı, eğitim, meslek, gelir ve sosyo-ekonomik durum (örn: Srivastav, Singh ve Nigam, 1998); kaçınıcı evlilik olduğu ve evlilik süresi (örn: Jose ve Alfons, 2007); eğitim düzeyi, ekonomik düzey ve çocuk sayısının (Şendil ve korkut, 2012) evlilik uyumuyla anlamlı olarak ilişkili bulunduğu çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmaların yanı sıra evlilik uyumu ve demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Şendil ve Korkut (2012) eğitim düzeyi ve ekonomik düzeyi düşük kişilerin, evlilik uyumlarının daha düşük olduğunu, anlaşarak evlenmiş olan çiftlerin uyumlarının görücü usulü ile evlenenlere kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca evlilik çatışmasının ve çocuk sayısının artmasının çift uyumunda azalmayı yordadığı görülmüştür (Şendil ve Korkut, 2008). Toplam 200 (100 kadın-100 erkek) evli bireyden oluşan bir başka çalışmada cinsiyet, evlilikte sorun yaşama, oturulan yerin aileye yakın olması ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Köse, 2016). Demet (2006) ise kadınların gelir düzeyi arttıkça evlilik uyumlarının da yükseldiğini ortaya koymuştur.

Kodan-Çetinkaya (2018) tarafından yapılan 143 çiftten (286 birey) oluşan bir araştırmada da sosyo-ekonomik düzey, çocuk sahibi olma, psikolojik ve fiziksel

rahatsızlığa sahip olma, bir yıl içerisinde olumsuz bir olayın yaşanmış olması, evlilik süresi, hafta sonunu eş ile geçirme, eşlerin aile yapısının benzerliği ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler ortaya koyulmuştur. 452 evli bireyden oluşan bir araştırmada ise evlilik uyumunun mesleğe ve evlenme şekline göre farklılaşmadığı ama evlilik süresine göre farklılaştığını ortaya koyulmuştur (Kublay ve Oktay, 2015). 811 evli bireyden oluşan başka bir araştırmada ise ve eğitim düzeyinin evlilik uyumunun kapsadığı evlilik doyumu kavramını yordadığı saptanmıştır (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Ülkemizde yapılan çalışmalarda evlilik uyumunu etkileyen farklı faktörler de araştırılmıştır. Kalkan ve Ersanlı (2008) yaptıkları çalışmada eşlerin evliliklerinin ilk yıllarında birbirlerine ve ilişkiye dair geliştirdiği abartılı beklentilerin ve sonraki yıllarda bu beklentilerin yerine getirilmemesinin çift uyumunu olumsuz etkilediğini öne sürmüşlerdir. Mert (2014) çiftlerin kendi ailelerinden ve kişisel deneyimlerinden getirdikleri farklı özelliklerine rağmen dengeyi kurabilmelerini uyumlu bir ilişki kurmayı başarmalarının göstergesi olarak ele almıştır. Aktaş (2009) evli bireylerde kaygı arttıkça evlilikte uyumun azaldığını ortaya koymuştur. Ayrıca cinsiyet, çocuk sayısı, psikolojik destek almış olmak, aylık gelir, eğitim düzeyi ile evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını fakat evlilik süresinin evlilik uyumunu etkilediği bulunmuştur.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002) empati becerisinin evlilik uyumu düzeyini öngördüğünü ve empatinin evlilik ilişkisinin niteliği ile arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. 419 evli bireyden oluşan bir araştırmada ise kıskançlık ve evlilik uyumu birlikte incelenmiştir ve evli bireylerin kıskançlığının nedenine yönelik düşünceleri ve baş etme becerileri arttıkça evlilik uyumunun azaldığı; cinsel doyum, beden memnuniyeti ve akılcı olmayan ilişki inançlarının artmasının ise evlilik uyumlarını arttırdığı görülmüştür (Murat, 2019). Evlilik ve sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında; depresyon, anksiyete ve bireysel semptomlar (Araç, 2019) ve somatizasyon (Karaköse, 2018) üzerine yapılan araştırmalar karşımıza çıkmaktadır. Karaköse (2018) tarafından 96 yeni evli çiftle yapılan araştırmada evlilik uyumu ve somatizasyon arasındaki ilişki boylamsal ve karşılıklı olarak incelemesinde evlilik uyumunun yordayıcı rolüne dikkat çekilmiştir. Hem kadın hem de erkeklerin evliliklerinin ilk yılındaki evlilik uyumlarının aradan iki buçuk yıl geçtikten sonraki somatizasyon düzeylerini yordadığı bulunarak, evlilik-psikolojik sağlık arası ilişkide evlilik uyumunun belirleyici olduğu ortaya koyulmuştur.

Kublay ve Oktay (2015) evlilik uyumu üzerine yaptıkları çalışmada ise evlilik uyumuyla pozitif yönde ilişkili olan kavramları; alçakgönüllülük, özgürlük, romantizme dair değerler, onur, manevi inançlar, entelektüel faktörler, kariyer ve toplumsal etkenler olarak bulunmuştur. Bireyin kendi mutluluğu ile arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu da saptanan bu çalışmada, evlilik uyumunun anlamlı yordayıcıları olarak öznel mutluluk, romantik değerler ve insan onuru ortaya konmuştur. Çağ ve Yıldırım (2013) ise eş desteğinin ve cinsel yaşam memnuniyetinin evlilik doyumunun yordayıcıları olduğunu ortaya koymuştur.

Halford, Lizzio, Wilson ve Occhipinti (2007) evlilik uyumu üzerinde etkili faktörlerden birinin de kişisel özellikler olduğunu belirtmiştir. Buna paralel şekilde, literatürde evlilik uyumu ve yordayıcılarına yönelik yapılan çalışmaların, son yıllarda bu ilişkide kişilik özelliklerinin rolüne odaklandığı görülmektedir (Örn: Chen, Tanaka, Uji ve Hiramura, 2007; Akram ve Malik, 2011; Erişti, 2010; Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Özaydınlık, 2014).

1.1.3. Evlilik Uyumu ve Kişilik Özellikleri

Larson (2002) evliliği etkileyen faktörleri “Evlikte Üçgen Modeli” kuramı çerçevesinde üç başlık olarak sıralamıştır. Bunlar; bireysel özellikler, çift özellikleri ve çevresel etkilerdir. Funder (2004) kişiliği bireylerin karakteristik düşünme, hissetme ve davranış kalıpları ile birlikte bu kalıpları yönlendiren psikolojik mekanizmaları olarak tanımlanmıştır. Larsen ve Buss (2009) ise kişiliği, bireyin içinde örgütlenmiş ve nispeten kalıcı olan; intrapsişik, fiziksel ve sosyal ortamlardaki etkileşimlerini ve bunlara uyumlarını etkileyen psikolojik özellikler ve mekanizmalar kümesi olarak açıklamaktadır. Robins, Caspi ve Moffitt (2000) ilişkideki partnerlerin kişilik özelliklerinin ilişki sonuçlarına bağımsız olarak katkıda bulunduğunu öne sürmüşlerdir. İlişki doyumu ve yaşam doyumunun kişilik özelliklerinden tahmin edilebileceğinin araştırıldığı bir çalışmada ise kişilik özelliklerinin, ilişki memnuniyetindeki değişimi öngördüğü bulunmuştur (Watson, Hubbard ve Wiese 2000).

Kişilik özellikleri evlilik literatüründe, Terman, Buttenwieser, Ferguson, Johnson ve Wilson'ın (1938) evlilikte mutluluğu öngören psikolojik faktörleri inceleyen araştırmasıyla başlayan ve yıllar boyunca süren dikkate değer bir ilgi görmüştür (Knabb ve Vogt, 2011).

Literatürde kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu nasıl etkilediğine dair yapılan pek çok araştırma karşımıza çıkmaktadır. Cole, Cole ve Dean (1980) hem bireyin kendi duygusal olgunluk düzeyi hem de eşinin duygusal olgunluk düzeyi ile evlilik uyumu arasında ilişki olduğunu ortaya koyulmuştur. Kişilik özelliklerinin hem evlilik stabilitesinin hem de evlilik memnuniyetinin önemli yordayıcıları olduğunu gösteren bir çalışmada ise kişiliğin evlilik sonuçlarıyla en güçlü şekilde ilişkili bulunan üç yönü; erkek eş nevroitikliği, kadın eş nevroitikliği ve erkek eşin dürtü kontrolü olarak bulunmuştur (Kelly ve Conley, 1987).

Bouchard, Lussier ve Sabourin (1999) kişilik özelliklerinin (nevroitiklik, dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve vicdanlılık) nevroitikliğin etkileri üzerinde ve ötesinde evlilik uyumunun öngörülmesine katkıda bulunduğunu saptamıştır. Chen, Tanaka, Uji ve Hiramura (2007) evlilikte eşin nevroitiklik puanı, karşılıklı görüş birliği (dyadic consensus) puanı ve partnerlerin dışadönüklük puanının evlilik memnuniyeti ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca eşlerin evlilik doyumlarının da birbirleriyle korele olduğu bu çalışma, partnerin kişilik özelliklerinin bireyin evlilik uyumunu tahmin edebileceğini göstermektedir. Akram ve Malik (2011) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ise ve vicdanlılık ile evlilik uyumuyla arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu, deneyime açıklık kişilik özelliği ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin olumlu fakat anlamlı olmadığı bulunmuştur. Narsistik kişilik özelliklerinin ise evlilik uyumunu negatif yönde etkilediğine dair pek çok çalışma bulunmaktadır (Örn: Fichten, 1984; Lavner, Lamkin, Miller, Karney ve Campbell, 2016; Yurdakul, 2019). Bu çalışmada evlilik uyumunu nasıl etkilediği ele alınan kişilik özellikleri narsistik kişilik özellikleridir.

1.2. Narsistik Kişilik Özellikleri

1.2.1. Narsisizm

Son yıllardaki kültürel bakış açısı toplumların gittikçe daha fazla narsistik özellikler taşıyor hale geldiğini iddia etmektedir ve bu durum 1970’li yılların sonunda “ben jenerasyonu” (“me generation”) olarak adlandırılmaktadır (Akt. Emmons, 1984; Kanfer, 1979). Bununla paralel olarak Cai, Kwan ve Sedikies (2012) bireyci değerlerin narsisizmi öngördüğünü ve kollektivist toplumdan bireyciliğe doğru olan sosyokültürel değişimin narsisizmin yükselişine katkıda bulunduğunu ortaya koymuşlardır.

Freud narsisizmi, kişinin libidosunun dış dünyadan çekilip kendi benliğine yönelmesiyle ortaya çıkan bir durum olarak tanımlamıştır. Narsisizmi kavramlaştırırken birincil ve ikincil olarak ikiye ayırmıştır; bireylerin nesne yatırımını iç dünyası yerine dış dünyadan çekerek oluşturmasıyla birincil narsisizm üzerine ikincil narsisizm eklenmektedir (Freud, 1914). Kernberg'e göre ise narsistik bireylerin başlıca özelliklerinde büyüklenmecilik, bencillik, diğer insanların takdirini ve hayranlığını kazanmaya çalışmak, eş duyum yokluğu, başka insanlarla iletişime geçerken kendinden çok bahsetmek, sevilmeye ve hayranlık duyulmaya büyük bir ihtiyaç duymak, yüksek kendilik kavramlarıyla çelişen bir takdir alma ihtiyacı hissetmek yer almaktadır. Ayrıca bu kişilerde sığ bir duygulanıma eşlik eden ilişki içerisinde olduğu insanları sömürme, denetleme ve onlara sahip olmayı kendilerinde hak görme davranışı da görülmektedir (Kernberg, 1975).

Yakın dönem psikanalistlerinden McWilliams (1994) narsistik yönelimden dolayı bireyin sevme kapasitesinin yeterli olarak gelişmemesi, dengede kalabilmesi için özdeğerinin sürekli teyit edilmesi gerekliliği sonucu diğerlerine derin bir ihtiyaç duyduğunu fakat sevgilerinin sığ olduğunu vurgulamıştır. Behary (2014) ise narsist olarak adlandırabileceğimiz kişilerin özelliklerini sıralarken: bencil; akılları mükemmel veya kıskanılacak bir imaj çizmekle meşgul; dinleme, şefkat gösterme ya da diğer insanların ihtiyaçlarını anlama kapasitesi düşük olarak belirtmiştir. Bunula birlikte bu bireylerin farkına varamadığı veya kabullenmediği bir şekilde temel ve derin bir bağ kurabilmeye dair hasret çektiklerini öne sürmüştür.

Narsisizm kavramı genellikle normalden uyumsuz veya patolojik formlara kadar değişken bir süreklilik içinde değerlendirilmektedir. Normal narsisizm kavramı benmerkezcilik, kendi kendini büyütme ve manipülatif kişilerarası yönelimi içermektedir (Emmons, 1984; Paulhus, 1998; Sedikides, Campbell, Reeder ve Elliot, 2002). Bununla birlikte çoğu insanın narsistik davranış sergileyebileceği hatta orta düzeyde/ölçülü narsisizm seviyesinin başarıya ve daha iyi işleyişe katkıda bulunabileceği öne sürülmüştür (De Vries ve Miller, 1985).

Narsistik Kişilik Bozukluğu tanısı koyulması için DSM 5 tanı kriterleri kullanılmaktadır. DSM-5 Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'na göre narsistik kişilik bozukluğu olan bireylerin tanı kriterleri; *“büyüklenme, sınırsız başarı,*

güç, zeka, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşma, özel ve eşi benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabilceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanma, beğenilme isteği, hak ettiği duygusu içinde olma, kendi çıkarları için başkalarını kullanma, eşduyum yapamama, başkalarının duygularını ve gereksinmelerini anlamak istememe, başkalarını kıskanma ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanma ve başkalarına saygısız davranma/ kendini beğenmiş davranışlar sergileme” olarak sıralanmıştır (APA, 2013). Klinik olmayan örneklerde narsistik kişilik özelliklerinin ölçülmesi için ise birçok farklı ölçek geliştirilmiştir.

Genel popülasyonda narsistik kişilik özelliklerinin öz bildirim kaynaklı ölçülmesi için Narsistik Kişilik Envanteri (NKE) dışında, uluslararası literatürde kullanılmakta olan ve Türkçeye uyarlaması yapılmış olan Beş Faktör Narsisizm Ölçeği Kısa Form (Glover, Miller, Lynam, Crego ve Widiger, 2012), Patolojik Narsisizm Envanteri (Pincus ve ark., 2009), Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği (Back, Küfner, Dufner, Gerlach, Rauthmann ve Denissen, 2013), Tek Maddeli Narsisizm Ölçeği (Konrath, Meier ve Bushman, 2014) ve Kırılgan Narsisizm Ölçeği (Hendin ve Cheek, 1997) gibi ölçekler bulunmaktadır.

Türkiye’de son dönemde narsisizm üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında; Patolojik Narsisizm Ölçeği ile yapılan araştırmalarda farklı meslek gruplarının narsistik yapılanmaları öfke ifade tarzları arasındaki (Çağlar, 2019) ilişkiler incelenmiştir. Kırılgan Narsisizm Ölçeği’nin kullanıldığı araştırmalarda; kişilerarası bağımlılık eğilimiyle kırılgan ve büyülenmeci narsistik kişilik özellikleri (Hacıoğlu, 2019), bağlanma stilleri, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu gibi değişkenlerle narsisizm (Elibol, 2019) arasındaki ilişki üzerine çalışılmıştır. Narsistik Kişilik Envanteri kullanılan çalışmalarda ise; değer tercihlerinin narsistik kişilik özelliklerini yordaması (Güngör, Ekşi ve Arıcak, 2012); mizaç ve karakter boyutları ile bağlanma stilleri (Koç Ekinci, 2018); bağlanma stilleri ve sosyal medya kullanımı (Kaya ve Kalkan, 2019); bilişsel duygu düzenleme ve kişilerarası problemler (Köymen, 2019) gibi değişkenler ele alınmıştır. Ayrıca büyülenmeci ve kırılgan narsistik kişilik özelliklerini etkileyen faktörlerin şema terapi çerçevesinde incelenmesi (Üzümcü, 2016) ve narsistik kişilik özellikleri ile affedicilik arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü (Sezer ve Murat, 2020) gibi konularda araştırmalar da karşımıza çıkmaktadır.

Sosyo-demografik değikenlerle ilişkisine bakıldığında narsistik kişilik düzeyinin erkeklerde kadınlardan daha yuğsek olduğuna dair (Tschanz, Morf, & Turner, 1998; Paulhus & Williams, 2002; Watson, Taylor, & Morris, 1987; Aslan, Mert ve Yıldız, 2016) araştırmalar bulunmaktadır. Buna karşın Young ve Pinksy (2006) ise araştırmalarındaki orneklemde kadınların erkeklerden daha yuğsek narsistik ozellikleri olduğu bulunmuştur. Fakat literatürde narsistik kişilik ozelliklerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığını ortaya koyan hem uluslararası literatürde (Jackson, Ervin ve Hodge, 1992; Bizumic ve Duckitt, 2008) hem de ułkemizde yapılmış olan (Atay 2009; Kiraz, 2011; Kocakula, 2012; Özdemir, 2017; Kayabaşı, 2019) alışmalar karşımıza çıkmaktadır. Narsisizm ve yař arasındaki ilişkiye bakıldığında ise literatüre göre genç yaştaki bireylerde yaşlılara kıyasla narsistik kişilik düzeyinin daha yuğsek olduğunu gosteren araştırmalar (Twenge ve Campbell, 2009; Wilson ve Sibley, 2011; Cai ve ark., 2012; Akıncı, 2015) bulunmaktadır. Ayrıca Akıncı (2015) yaptığı çalışmada yaşın anlamlı bir etken olduğunu bulmuştur. Yař ortalaması 33 olan orneklemine ortaya çıkan, erken, orta ve yerleşik (geç) yetişkinlik olarak dört yař grubuna ayırmıştır. Geliřmekte olan yetişkinlikte olan katılımcıların orta katılımcılardan ve geç yetişkinlikten daha yuğsek narsisizm düzeyine sahip olduğu; erken yetişkinlik dñemindeki katılımcıların da geç yetişkinlik dñemindeki katılımcılardan önemli ölçüde daha yuğsek puan aldığını ortaya koymuştur.

1.2.2. Narsistik Eğilim

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013) DSM-5 Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı ile birlikte, tanı ve sınıflandırmaya boyutsal bir yaklaşımın mevcut kategorik yaklaşımla bütünleştirilmesini sağladığını belirtmiştir. DSM'nin önceki sürümlerinde, klinisyenlerin bir bozukluğun olup olmadığını belirlemesini gerektiren kesin kategorik bir model kullanılmaktaydı. Bir önceki yayın olan DSM-4 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'nda ruhsal bozukluklar kategorik olarak ele alınmaktaydı (Krueger ve Bezdjian, 2009; Krueger ve Eaton, 2010). DSM 5 ile klinisyenlerin herhangi bir durumun ciddiyetini değerlendirmesi için daha fazla izin veren, normallik ve bozukluk arasında somut bir eşik anlamına gelmeyen boyutsal yaklaşım öne sürülmüştür (APA, 2013).

Narsistik kişilik özellikleri temelinde klinik gözlemlere ve kriterlere dayanmaktadır. Fakat literatüre bakıldığında son dönemde bu özelliklerin aynı zamanda birer kişilik değişkeni olarak tanımlanması yönünde yapılan çalışmaların karşımıza çıkması (örn: Foster, Campbell ve Twenge, 2003; Atay 2009; Cai, Kwan ve Sedikies, 2012; Aslan, Mert ve Yıldız, 2016; Sezer ve Murat, 2020), narsistik özelliklerin sadece patolojik olarak ele alınmaktan çıkarmış ve kişilik özellikleri olarak da tanımlanmasını sağlamıştır (Aydın ve Akgün, 2014). Bu sebeple bu araştırmada klinik olmayan örnekleme narsistik kişilik özelliği araştırılmaktadır.

Raskin ve Tery (1988) narsistik eğilimleri yüksek olan yetişkin bireyleri göreceli olarak daha baskın, gösterişçi, benmerkezci ve kendi isteklerini frenlemeyen (self-indulgent) özelliklere sahip kişiler olarak tanımlamışlardır. Paulhus ve Williams'ın (2002) Karanlık Üçlü olarak tanımladıkları sub-klinik (klinik belirtiler vermeyen veya oluşturmayan) kişilik özelliklerinden biri narsisizmdir. Yapılan başka bir çalışmada ise narsisizm, bireylerin kendini geliştirmeye ve kendi hakkında olumlu duygulara yönlendiren tutarlı ve güçlendirici bir nitelik olarak ele alınıp tanımlanmıştır (Giacomin ve Jordan, 2013).

Klinik olmayan popülasyonda narsistik kişilik eğilimlerini ölçmek için geliştirilen Narsistik Kişilik Envanteri, narsistik kişilik özelliği veya narsistik eğilim olarak adlandırılan kişilik özellikleri olarak ele almaktadır (Raskin ve Terry 1988; Raskin ve Hall, 1979; Ames, Rose ve Anderson, 2006). Bu özellikler kişilik bozukluğu tanı kriterlerini karşılamadığı için bu çerçevede değerlendirilmektedir.

1.2.3. Narsisizm ve Romantik İlişkiler

Literatürdeki bazı çalışmalarda narsistik kişilik özellikleri ile romantik ilişkiler birlikte araştırılmıştır. Khodabakhsh ve Besharat (2011) narsisizmin kişilerarası ilişkilerin kalitesi üzerinde olumsuz etkisi olduğu ortaya konmuştur. Narsistik bireylerde sevgi dışarıya dönük değil, kendilerine yönelik olarak bulunmaktadır. Bu bireylerin yakın kişilerarası ilişkilerinde sevebilme kapasitelerinin düşük olması sonucu daha az şefkatli ve daha fazla kendini geliştirme odaklı davranış gösterdiği vurgulanmıştır (Campbell ve Foster, 2002). Kernis ve Sun (1994) romantik ilişkiler içinde narsisizmin oyun oynama davranışı, kontrol etme davranışı ve eşin popüleritesi ve başarısı ile ilgilenme ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yakın oldukları kişilerden hayranlık bekleme, bu kişileri

(kısa süreli de olsa) idealize etme, bu kişiler için çok az endişe veya empati gösterme, onlardan yararlanma veya yararlanmaya istekli olma gibi eğilimleri de vardır. Bu özellikler yakın ilişkiler için potansiyel olarak zararlı nitelikler olarak sıralanabilir.

Masterson (1988) narsistlerin romantik ilişkileri hakkında yüzeysel ve geçici olduklarını ve bağlılık eksikliği bulunduğunu belirtmiştir, bu sebeple ilişkinin başında idealize ettikleri partneri daha iyi bir partner bulduklarında terk etme ihtimalleri yüksektir. Campbell ve Foster (2002) bu idealize etme eğiliminin sebebinin açıklarken narsist birey için partnerinin daha gerçekçi bir görünümünü elde etmenin istenmeyen bir durum olduğunu, gerçek bağlılık ve samimiyetin tehdit olarak algılandığını öne sürmüşlerdir. Lam (2012) narsistik özelliklere sahip bireylerin ilişkideki partnerlerinin ilişkiden daha az tatmin olduğunu bulmuştur. Genel bulgular narsistik bireylerin hem kendi duygularını hem de romantik partnerinin duygularını değerlendirmede büyük algı tutarsızlıklarına sahip olduğunu göstermektedir. Bu tutarsızlıklar da ilişki içerisinde oldukları partnerlerinin ilişkiden aldığı tatmini düşürmektedir (Lam, 2012).

Narsistik kişilik özellikleri taşıyan bireyler ilişkilerinin başında -ortaya çıkış aşamasında- heyecan ve yüksek ilişki doyumu gibi bazı olumlu deneyimleri yaşarlar (Foster ve diğerleri, 2003) fakat ilişkinin sürdüğü süreçte psikolojik kontrol, duygusal bağlantı eksikliği ve hatta agresyon gibi çeşitli olumsuz deneyimlerle karşı karşıya kalırlar (Brunell, Campbell, Smith, ve Krusemark, 2004; Campbell, 2005). Araştırmalara göre uzun vadede narsisizm ile ilişki doyumu arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur (Campbell ve Campbell, 2009; Brunell ve Campbell, 2011). Narsistik özellikler, bireylerin zaman içerisinde hem iş ortamlarında hem de yakın ilişkilerinde bozulmalara sebep olmaktadır (Campbell ve Campbell, 2009).

Wurst, Gerlach, Dufner ve Rauthmann (2017) narsistik hayranlık (narcisistic admiration) pozitif uzun vadeli romantik sonuçlarla ilişkilendirilmiştir ve yüksek hayranlık, daha yüksek algılanan ilişki memnuniyeti ve ilişki kalitesi ile romantik ilişkide daha az çatışma ile ilgili olduğu bulunmuştur. Fakat bununla birlikte Campbell ve Campbell (2009) narsisizmin faydalı yanlarının gelişmekte olan ortamlarda, yani ilişkilerin erken dönemlerinde ve kısa vadeli bağlamlarda görüldüğünü öne sürmüşlerdir. Bu önermeye göre narsisizmin zararları ise tanıdık kişiler, devam eden ilişkiler ve uzun vadeli ortamlarda görülmektedir. Karşılıklı değer verme, sıcaklık, güven ve bencil

olmayan davranışlar ilişkinin önemli bir parçasıdır. Bunların eksikliği ancak romantik partnerle belirli bir etkileşimden sonra ortaya çıkabilir. Bu durumun ilişki doyumunda ve sevgide azalma gibi romantik sorunlara yol açabileceği öne sürülmüştür (Campbell ve Foster, 2002; Huston ve Vangelisti, 1991). Lamkin, Campbell, vanDellen ve Miller (2015) hem hak iddia etme / sömürücülük kişilik eğilimleri yüksek olan, hem de daha uzun süredir birlikte olan eşlerde düşük ilişki uyumu olduğunu bulmuştur. Bununla birlikte kendini üstün görme özelliğine sahip narsistik partnerlerle çıkan bireylerin kendilerine de bir miktar kendini üstün görme görüldüğünü ortaya koymuşlardır. Özetle narsisizm kişiler arası ilişkileri ve yetişkinlik dönemindeki en yakın ilişki olan eş ilişkisini etkilemektedir ve aşağıdaki bölümde bu ilişkiye yer verilmiştir.

1.2.4. Narsisizm ve Evlilik Uyumu

Narsisizm ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar oldukça kısıtlıdır ve az sayıda araştırmanın narsisizm ve evlilik arasındaki ilişkiye odaklandığı görülmektedir (Maltas, 1991; Solomon 1991; Sedikides, Gregg, Rudich, Kumashiro ve Rusbult 2004; McNulty ve Widman, 2014). Bununla birlikte narsistik özelliklerin kısa vadede romantik başarı ile uzun vadeli bağlılık ilişkilerinde ise problemlerle ilişkili olduğu bilinmektedir (Wurst ve ark., 2016).

Maltas (1991) evlilikte narsisizm dinamiğini intrapsişik ve kişilerarası olarak ikili bir perspektiften açıklamıştır. Narsistik patolojiyi çatışmaya karşı intrapsişik bir savunmadan veya ebeveynin empatisinin başarısızlıkları bağlamında patolojik hale gelen doğal bir gelişim olgusundan daha fazlası olarak ele alınması gerektiğini öne sürmüştür. Erken yaşlardaki etkileşimlerin ve bunların içsel gösterimlerinin bireyin daha sonraki ilişkilerin inşası için kalıcı modeller sağladığını belirtmiştir. Ayrıca hem çocuklukta hem de yetişkinlikte başkalarıyla kurulan narsistik bağların çok amaçlı olduğunun altını çizerek; partnerin, bireyin intrapsişik yapısının bir parçası olarak, benliğin kabul edilemez yönleri için depo olarak işlev görmesi ve/veya temel insan bağlarını yeniden oluşturması için kullanılabileceğini belirtmiştir.

Literatürde önde gelen bir diğer araştırmacı Solomon (1991) ise evlilikte eş seçiminin bazen bilinçsiz dürtüler tarafından yönetildiğini ve narsistik patolojinin evlilik seçiminde temel bir rol oynadığını savunmaktadır. Bununla birlikte para, iş, çocuklarla ilgili sorunlar

gibi konularla terapiye gelen birçok çiftin aslında daha derinde; narsistik hak görme, duygusal yaralanmaya karşı savunmasızlık ve kırılgan benliklerine karşı algıladıkları saldırılara karşı yaptıkları savunmalarla uğraşmakta olduklarını açıklamıştır. Eşlerden birinin veya her ikisinin narsistik olduğu evliliklerde genellikle evliliğin iki kişinin “bir” olarak bir araya geldiği yanılışmasına dayandığını açıklamaktadır. Ayrıca narsistik kişiliğe sahip bireylerin kendilerini üstün görmelerinden dolayı, evlilik partnerleri de dahil olmak üzere tüm nesnelere sadece onların temel duygusal ihtiyacını karşılamak için var olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Campbell (1999) narsistik kişilik özellikleri daha yüksek olan bireyler ideal romantik partnerlerinde; kendine yönelik (self-oriented) hırs ve özgüven gibi niteliklere, özenli (caring) niteliklerden (ör. düşünceli) daha çok değer verdiklerini ortaya koymuştur. Bu bulguyla paralel olarak Lavner ve ark (2016) narsistik bireyler diğer narsistik bireylerle eş ilişkisi kurabileceklerini belirtmişlerdir. Araştırmalara göre narsistik özelliklere sahip eşlerin, başka cazip alternatifleri olduğu inançlarına dayanarak partnerlerine daha az bağlı oldukları ve sadakatsiz olmalarının yüksek ihtimal olduğu bulunmuştur (Campbell ve Foster, 2002; McNulty ve Widman, 2014).

Literatürde narsistik kişilik özellikleri yüksek olan bireylerin flört ilişkilerinde az bir bağlılık gösterdikleri fakat kendilerine hayran olan eşleri seçip evlenerek düşük de olsa samimiyet ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtilmiştir (Campbell, 1999; Campbell & Foster, 2002 ve Finkel, 2002). Fichten (1984) sıkıntılı evliliklerdeki partnerlerin atıflarının narsistik veya bencil yanlılıklarını yansıttığını bulmuştur. Buna karşın Sedikides, Gregg, Rudich, Kumashiro ve Rusbult (2004) yaptıkları çalışmada narsisizm ve çift refahı (couple well-being) olumlu ilişkili olduğu ortaya koymuştur. Lavner, Lamkin, Miller, Karney ve Campbell (2016) ise yaptıkları çalışmada evli çiftlerin toplam narsisizm ve hak görme-sömürü düzeylerinin, evlilik memnuniyetinde daha fazla düşüş ve evlilik sorunlarında daha yüksek artış da dahil olmak üzere, zaman içinde evlilik kalitesini öngördüğünü ortaya koymuşlardır. Karşılıklı (dyadic) olan bu çalışmada kişilik özelliklerinin evlilik işleyişi üzerindeki etkilerinin, evliliğin erken dönemlerinde mevcut olsalar bile, kendilerini göstermeleri biraz zaman alabileceğini görülmüştür.

Ülkemizde yapılan araştırmalara bakıldığında; klinik olmayan grupta evlilik ve narsistik kişilik özelliklerinin bir arada araştırıldığı Bozkuş (2014) tarafından yapılan bir

çalışmada 205 bireyden (124 kadın-81 erkek) örtük narsisizmin arttıkça reddedilme duyarlılığının da arttığı; reddedilme duyarlılığı artışının ise evlilik uyumundaki düşüşü yordadığını bulunmuştur. Ayrıca örtük narsisizm, ideal partner ölçütleri doğrultusunda tanımlanan eşe dair olumlu yanılsamayı olumsuz doğrultuda yordamaktadır. Yine bu ölçüte göre tanımlanmış olan olumlu yanılsamanın ise evli bireylerde uyumu pozitif olarak yordadığı görülmüştür. Evli bireylerle çalışılan başka bir araştırmada ise narsisizmin çift uyumunu olumsuz yönde yordadığı ortaya koyulmuştur (Yurdakul, 2019). Ayrıca evli erkek-kadınlar ayrı ayrı incelendiğinde; kadınların narsisizm puanlarının erkeklerin çift uyumunu, erkeklerin narsisizm puanlarının ise kadınların çift uyumunu yordadığı ve evli çiftlerin aldıkları puanların farklılığından hesaplanan eş benzerliği ile çiftlerin eş uyumunun ilişkili olduğu bulunmuştur.

1.2.5. Narsistik Kişilik Özellikleri ve Bağışlayıcılık

Narsistik kişilik eğilimlerinin içerdiği özelliklerden biri de affetme becerisi eksikliğidir. Narsist bireyler yüksek düzeyde kişilerarası çatışma ve agresif davranış sergilemekle birlikte günlük iletişimlerinde karşı karşıya kaldıkları hakaretlere de daha agresif tepki vermektedirler (McCullough ve diğerleri, 2003). Narsisizmin “bağışlama süreci üzerinde engelleyici” bir etkiye sahip olduğu tartışılmaktadır (Emmons, 2000). Narsistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin günlük hayatta iletişimlerinde diğer insanlardan daha olumsuz tepkiler vermekte olduğu ve genellikle insanları bağışlamadıkları öne sürülmüştür.

Eaton, Struthers ve Santelli (2006) narsistik bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki suç ve hatalı davranışlara bağışlayıcılıkla tepki verme eğilimlerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Bununla paralel olarak narsistik bireylerdeki -hakkı olduğunu düşünme- özel muameleyi hak etme duygusunun da düşük affetme ile ilişkili olduğu savunulmaktadır (Exline, Baumeister, Bushman, Campbell ve Finkel, 2004).

Bu alandaki bir diğer çalışmada narsist bireylerdeki hak etme/kendinde hak görme eğiliminin affetmeme tutumunun belirleyicisi olduğunu göstermektedir (Exline ve ark., 2004). Bu nedenle narsistik özellikler taşıyan kişiler, narsist olmayan kişilere göre daha az bağışlayıcı ve suçlar karşısında kaçınma ve intikam motivasyonu artmış, daha savunmacı tepkiler vermektedirler (Eaton ve diğerleri, 2006). Özetle narsisizm ve

bağışlama eğilimi (istekli affetme) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (Eaton ve diğerleri, 2006).

1.3. Bağışlayıcılık

1.3.1. Bağışlayıcılık

Eşini bağışlama yeteneği, yakın ilişkileri sürdürmenin ayrılmaz bir bileşenidir (Fincham, 2009). Kişilik özellikleri affetme düzeyi ile güçlü bir ilişkiye sahiptir ve farklı kişilik özelliklerine sahip bireyler, diğer kişiler ve durumlar hakkında nasıl düşündüklerine bağlı olarak farklı affedicilik seviyelerine sahiptirler (Abid, Shafiq, Naz ve Riaz, 2015). Bu sebeplerden dolayı hem evlilik uyumunun hem de narsistik kişilik özelliklerinin ilişkili olduğu bir değişken bağışlayıcılıktır.

Bağışlayıcılık, psikoloji dışında sosyoloji, felsefe gibi pek çok bilimsel alanda üzerine çalışılan ve tanımı hakkında uzlaşılması zor olan bir kavramdır (Yılmaz, 2019). Bu kavramın terimsel olarak analizine bakıldığında; bir kişilik özelliği olarak, belirli bir suça yanıt olarak ve sosyal birimlerin bir özelliği olarak üç farklı şekilde altı çizilmektedir (McCullough ve Witvliet, 2002). Fincham, Hall ve Beach (2006) bağışlamayı; suçlu kişi hakkında olumsuz şekilde düşünmek, hissetmek ve davranmak (örneğin; misilleme, geri çekilme gibi) konusunda daha az motive olmakla sonuçlanan bir fikir değişimi olarak tanımlamışlardır. Enright ve Fitzgibbons (2010) ise bağışlamayı, bireylerin haksızlığa uğradıklarını düşündükleri zaman öfke göstermek veya karşı tepki vermekten vazgeçmesi, haksızlığı yapan kişiye merhamet, koşulsuz değer verme, cömert ve yardımsever bir tepki vermesi olarak tanımlamıştır.

Fincham (2000) bağışlayıcılık kavramının her ilişki için önemli olan çekirdek bir sosyal yapı olduğunu belirterek, bu konuda yapılan çalışmaların yakın ilişkiler bilimine daha bütünleşik bir katkı sağlama potansiyeline sahip olduğu görüşünü savunmaktadır. Bağışlama davranışı göz yummak veya görmezlikten gelmek anlamına gelmemektedir (Scobie ve Scobie, 1998). Bireyin yaşanan kötü olayları bilincinden uzaklaştırması ve çözmemesi anlamına gelen unutmaya ile karıştırılmamalıdır, çünkü bağışlamak için yaşanan olayın kabul edilmesi temel bir önem taşımaktadır (Fincham, Beach ve Davila, 2007). Özetle bağışlamak, hem içsel sorunların hem de kişilerarası sorunların çözüme kavuşmasını sağlamaktadır ve psikolojik iyileşmede önemli bir rol oynamaktadır (Fitzgibbons, 1986; Hope, 1987).

Literatürde bağışlama ikili bir süreç olarak yer almaktadır, bunlar; içsel ve kişilerarası unsurlardır. McCullough, Pargament ve Thoresen (2000) bu çerçevede bağışlamayı; kişilerarası bağlam içerisinde algılanan belirli bir hataya ve bu hatayı yapan kişiye yönelik prososyal ve içsel bir değişim olarak ifade etmişlerdir. Romantik partneri bağışlamak için, bağışlayan tarafın partner tarafından incitilmenin mantıksal olarak bilincinde olması gerekmektedir, eğer ortada bir hata, suç, ihlal, günah veya incinme yoksa bağışlanacak bir durum da olmayacaktır. Literatür incelendiğinde bağışlama ve cinsiyet arasındaki ilişkiye bakıldığında ise kadınların erkeklerden daha bağışlayıcı olduğunu gösteren bazı çalışmalar karşımıza çıkmaktadır (ör: Exline ve ark., 2004; Karremans ve ark., 2003). Bununla paralel olarak Worthington, Sandage ve Berry (2000) çalışmalarında erkeklerin kadınlara göre bağışlamamayı daha fazla yaptığını ortaya koymuştur.

Türkçe literatüre bakıldığında son yıllarda bağışlama konusunda yapılan çalışmaların ve bu konuya olan ilginin arttığı görülmektedir (Alpay, 2009; Atçeken, 2014; Bugay ve Demir, 2010; Çivan, 2013; Taysi, 2007; Yıldırım, 2009). Türkçe uyarlaması yapılmış olan affediciliği ölçen ölçeklere bakıldığında ise Heartland Bağışlayıcılık Ölçeği (Heartland Forgiveness Scale) (Bugay ve Demir, 2010), Affedicilik Ölçeği (Trait Forgivingness Scale) (Sarıçam ve Akın, 2013) ve Evlilikte Kırılmaya Özgü Bağışlayıcılık Ölçeği (Erkan, 2015) karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Türkçe olarak geliştirilmiş bir Affetme Ölçeği (Vural ve Ersanlı, 2015) de bulunmaktadır.

Ülkemizde en sık kullanılan ölçeğin Heartland Bağışlayıcılık Ölçeği olduğu görülmektedir. Bu ölçekle yapılan bir çalışmada başkalarını affetmenin yordayıcı değişkenlerini belirlemek amacıyla 248 kadın ve 211 erkek, toplam 459 lisans öğrencisiyle yapılan bir çalışmada benlik saygısı ve dini yönelimin başkalarını bağışlamayı anlamlı şekilde yordadığı ortaya koyulmuştur (Gündüz ve Aydemir Sevim, 2014). Literatürde yapılan diğer çalışmalarda öz-anlayış ve bağışlayıcılık arasında pozitif yönde ilişkiler olduğu ve ahlaki değer ve öz-anlayış affediciliğin önemli yordayıcıları olduğu (Sarıçam ve Biçer, 2015) ve psikolojik sağlık düzeyleri ile bağışlayıcılık arasında olumlu ilişki olduğu ve psikolojik sağlamlılığın diğerlerine yönelik affedicilik tarafından yordandığı (Çapan ve Arıcıoğlu, 2014) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu çalışmada kullanılmak üzere seçilen Durmuş ve Manap'ın (2018) tarafından Türkçeye uyarladığı Evlilikte Bağışlama ölçeği-Olay'ın kullanıldığı tek bir araştırma bulunmaktadır. Bu araştırma 141 kadın 147 erkek olmak üzere toplam 288 katılımcı ile

yapılmıştır. Bulgularına bakıldığında kadınların evlilikte incinme yaşadığında eşlerinden daha çok uzaklaştıkları, (ölçek maddelerinden: eşinden uzaklaşma, birlikte bir şey yapmak istememe, eşine soğuk davranma); erkeklerin ise eşlerinden daha kısa zamanda eşine yakınlık hissetme, eşini bağışlama ve olay olmadan önceki haline dönebilme maddelerini işaretledikleri bulunmuştur. Ayrıca evlenmeden önce flört eden çiftlerin görücü usulü ile evlenen çiftlere göre daha yapıcı bir eğilim sergilediği, bireylerin öğrenim düzeyi arttıkça evlilikte yaşanan incinmeleri çözme ve daha az kaçınma sergilediği ve çocuk sayısına bakıldığında çocuksuz ve tek çocuk sahibi olan çiftlerin dört ve üzeri sayıda çocuğa sahip olan çiftlerden daha yapıcı ve affedici olduğu ortaya konmuştur (Durmuş ve Manap, 2018).

1.3.2. Bağışlayıcılık ve Narsistik Kişilik Özellikleri Üzerine Yapılan Araştırmalar

Literatürde narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılık arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu söyleyen pek çok araştırma bulunmaktadır (Emmons, 2000; McCullough ve diğerleri, 2003; Exline ve diğerleri, 2004; Eaton, Struthers ve Santelli, 2006). Bireylerin narsistik ve nevrotik eğilimleri azaldıkça daha bağışlayıcı olma eğiliminde olduklarını ortaya koyan çalışmalara da sıkça rastlanmaktadır (Brown, 2003; Davidson, 1993; McCullough, Bellah, Kilpatrick, ve Johnson, 2001; McCullough ve Hoyt, 2002).

Eaton (2006) yaptığı bir çalışmada, narsisizmin kaçınma ve intikam motivasyonları ile arasında olumlu yönde bir ilişki bulmuştur. Bunun sebebi ise büyüklenmeci narsist kişilik özellikleri olan bireylerin daha dürtüsel ve agresif tepki verme eğilimleri sebebiyle intikam motivasyonlarının yüksek olması olarak açıklanmaktadır. Strelan (2007) ise 176 kişilik çalışmasında narsisizm, suçluluk, özsaygı, uyumluluk ve başkalarını, kendini ve durumu affetme kavramları üzerine çalışmıştır. Uyumluluk ile başkalarını affetmenin pozitif yönde; narsistik hak iddia etme düzeyi ve başkalarını bağışlama arasında ise negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Sharpley ve Khan (1980) uzlaşmanın, evlilik uyumu için çok önemli olduğunu öne sürmüş ve öz-yönelimli (self-oriented) bireylerin partnerleriyle daha az uzlaştıklarını bulmuşlardır. Bu sebeple öz-yönelimli kişiler evliliklerinde en az mutlu olma eğilimindedirler (Akt. Walker, 1993).

Türkçe literatüre bakıldığında narsistik kişilik özellikleri ve affediciliği ele alan yakın dönemde yapılmış çalışmalar öne çıkmaktadır. 450 üniversite öğrencisi ile yapılan bir

çalışmada narsistik kişilik ve bağışlayıcılık arasındaki ilişki incelenerek genel bağışlama arttıkça narsistik hak iddia etmenin; narsistik kişilik özellikleri arttıkça ise durumu bağışlayabilmenin anlamlı olarak azaldığı görülmüştür (Aslan, Mert ve Yıldız, 2016). Fakat genel bağışlayıcılık ile narsistik kişilik örüntülerinin arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sezer ve Murat (2020) ise lisans eğitimine devam etmekte olan 293 kadın ve 243 erkek toplam 536 bireyden oluşan çalışmasında narsistik kişilik ile genel bağışlama ve alt boyutları olan başkasını ve durumu bağışlama arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu bulmuştur.

1.3.3. Bağışlayıcılık ve Evlilik Uyumu

Evlilik uyumu ile ilişkili olan kavramlardan biri bağışlayıcılıktır. Evli çiftlerin mutluluğu, istikrarı ve evlilik ilişkisi için olumsuz deneyimlerinin nasıl ele alındığı önem taşımaktadır (Gümüş ve Tutarel Kışlak, 2019). Bağışlamak için sürekli (uzun süren, kalıcı) bir istekliliğin, hata yapan partnere yeni bir şans verebilmenin ve partnerin yanlışlarını geçmişte bırakıp yeni bir sayfa açabilme becerisine sahip olmanın ilişkiyi geliştirdiği ve hem bireysel hem de kişilerarası kaynaklar oluşturmaya zemin hazırladığı bu sebeple de ilişki doyumunu olumlu bir şekilde etkilediği savunulmaktadır (Fincham ve diğerleri, 2007).

Fenell (1993) eşlerin affetme ve affedilme isteğinin evlilik memnuniyeti ve uzun ömürlülüğün en önemli özelliklerinden biri olduğunu belirtmektedir. Bağışlayıcılığın evlilik ilişkisine olumlu katkıda bulunduğunu ve daha bağışlayıcı olan çiftler ilişkilerinde daha mutlu olarak birbirlerine karşı olumsuz bir tutum sergilemeye daha az eğilimli olduğunu savunulmaktadır (McNulty, 2008). Evlilikten bir adım öncesine bakıldığında ise Fitzgibbons (1986) evlilik hazırlığında olan bireylerin hayatlarında geçmişte acıya sebep olmuş insanları affetmeye yönelik faaliyetlerde bulunmaları gerektiğini öne sürmüştür. Bu teziyle çiftlerin evlendikten sonra eşlerine yanlış yönlendirilmiş öfkelerini ifade etme olasılıklarının daha düşük olacağını savunmaktadır.

1.3.4. Bağışlayıcılık ve Evlilik Uyumu Üzerine Yapılan Araştırmalar

Eşlerin evlilikten sağladığı doyumun yüksek olması ve evliliğin sağlıklı olarak yürütülmesi, evlilik uyumunun yüksek olması ile ilişkilidir (Durmuş ve Baba, 2014). Evlilikte çiftler arasında aynı evi paylaşmak ve yakınlığın artmasıyla birlikte birçok farklı

konuda çatışmalar yaşanabilmektedir. Bu çatışmalı durumlar çoğu zaman bağışlamayı gerektirmektedir (Karremans, Van Lange, Ouwerkerk ve Kluwer, 2003). Bağışlama becerisi ilişkideki partnerlerin suçları (hata, günah ve sınır ihlalleri) karşısında sürekli ilişki memnuniyetini öngörmektedir (Fincham, Hall, ve Beach, 2006). Göreceli olarak daha yüksek olan ilişki doyumu seviyeleri, kişilik özelliği olarak bağışlama ve epizodik affetme ile pozitif ilişkili iken; daha düşük ilişki doyumu düzeyleriyle negatif ilişkili olduğu görülmüştür (Fincham ve diğerleri, 2007).

Literatürde bağışlayıcılığın evlilik uyumunu teşvik ettiği (Woodman, 1991; Nelson, 1992) ve genel ilişki memnuniyetini etkilediği (McCullough, 1997; Braithwaite, Selby ve Fincham, 2011) ortaya koyulmuştur. Walker (1993) bağışlayıcılık ve evlilik uyumu arasında güçlü pozitif ilişki bulmuştur. Erkek ve kadınların birbirlerini affetme yeteneklerinde oldukça benzer olduklarını; bağışlayıcılık yüksek olduğunda hem erkekler hem de kadınlar için evlilik hayatının erken ve sonraki aşamalarında yüksek düzeyde evlilik uyumu elde edilebileceğini öne sürmüştür.

Fincham, Beach ve Davila (2004) bağışlayıcılığın evlilikte daha olumlu davranma eğilimleriyle ilişkili olduğu bulgularıyla ortaya koymuşlardır. Bununla bağlantılı olarak McNulty (2008) olumsuz davranışları nadir sergileyen eşlerle evli olan bireylerin bağışlayıcılıkları arttıkça zaman içerisinde evlilik memnuniyetinin yüksek olma eğiliminde; olumsuz davranışları sıkça sergileyen eşlerle evlenen bireylerin ise bağışlayıcılıkları arttıkça memnuniyetlerinde daha fazla düşüş yaşama eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur.

Yapılan araştırmalara göre romantik ilişkilerde affetmenin daha az ilişki dağılması (Kato, 2016) ve daha fazla ilişki bağlılığı (Ysseldyk ve Wohl, 2012) ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Bununla paralel olarak evlilikte olumsuz affetmenin eşler için daha düşük evlilik memnuniyetiyle (Gordon, Hughes, Tomcik, Dixon ve Litzinger, 2009) ve evlilikte bağışlayıcılığın artmasının daha iyi çatışma çözümüyle (Fincham ve ark. 2004) bağlantılı olduğu görülmektedir. Ayrıca evlilik ilişkisinde olanlar için bağışlama eğilimi, benlik modeli ile tatmin arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği (Kachadourian, Fincham ve Davila, 2004) ve evli bireyler tarafından bildirilen olumlu bir affetmenin, daha güçlü bir ebeveynlik ittifakını öngördüğü (Gordon ve ark., 2009) ortaya koyulmuştur.

Literatürde affetmenin evlilik kalitesini öngördüğünü gösteren çalışmaların (Paleari ve ark., 2005) yanı sıra bağışlayıcılığın kişilerarası bir anlaşmazlık/hatadan sonra ilişkisel yakınlık ve pozitif etkileşimin geri kazanılmasına yardımcı olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Fincham, 2000; McCullough, Rachal ve ark., 1998). Bununla bağlantılı olarak bağlanma ve evlilik uyumuna dair yapılan araştırmalarda da bir kişilik özelliği olarak ele alınan bağışlama ve evlilik doyumunun ilişkili olduğunu bulmuştur (Kachadourian, Fincham ve Davila, 2004). İlişki kalitesi ile affetmenin ilişkili olduğunu gösteren birçok araştırma bulunmaktadır (Fincham, 2000; Fincham ve Beach, 2002; Fincham, Paleari ve Regalia, 2002). Ayrıca evlilikte eşlerin birbirlerinin bakış açısını anlamasının evlilik doyumları üzerinde önemli bir etken olduğuna dair çalışmalar da yapılmıştır (Long ve Andrew, 1990; Long, 1994).

Özetle literatürde bağışlayıcılığı yüksek olan bireylerin evlilik uyumunun yüksek olduğu, narsistik kişilik özellikleri yüksek olan bireylerin bağışlayıcılığının düşük olduğu ve narsistik kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri ve Soruları

Yukarıda özetlenen kuramsal çerçeveler ve literatür bilgisine uygun olarak bu çalışmanın amaçları: (1) narsistik kişilik özellikleri ve evlilik uyumu ilişkisinin, (2) bağışlayıcılık ve evlilik uyumu ilişkisinin, (3) narsistik kişilik özellikleri ile bağışlayıcılık ilişkisinin, (4) sosyo-demografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerin narsistik kişilik özellikleri, bağışlayıcılık ve evlilik uyumuyla ilişkisinin incelenmesidir.

Bu amaçlar dahilinde incelenen ve araştırma sonucunda doğrulanması öngörülen hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının Çift Uyum Ölçeği toplam puanını yordaması beklenmektedir.

H2: Evlilikte Bağışlama Ölçeği, yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme alt ölçek puanlarının Çift Uyum Ölçeği'nden alınan toplam puanı yordaması beklenmektedir.

Araştırma soruları ise aşağıdaki gibidir:

I. Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı, Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutları olan yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme puanları ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanı sosyo-demografik değişkenlerden cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

II. Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği'nin alt ölçekleri yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme puanları arasında bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölüm; örneklem, veri toplama araçları, işlem ve verilerin analizi bölümlerinden oluşmaktadır.

2.1. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme ile sosyal medya ve mail grupları ortamında yapılan duyurular aracılığıyla ve kartopu örneklem yöntemi ile gönüllü katılımı sağlanan 431 evli bireyden, bu çalışma için işleme kriterlerini karşılayan 345 katılımcı (183 kadın, 162 erkek) oluşturmaktadır. Çevrimiçi veri toplama aracı olan Google.docs aracılığıyla verilerin toplandığı araştırma için belirlenen işleme kriterleri; okuma-yazma bilmek, evli olmak ve 18 yaş ve üzerinde olmak olarak belirlenmişken, dışlama kriterleri ise bu kriterleri sağlamasına rağmen katılımcının Türkiye dışında yaşıyor olması, çalışmaya eşinin katılmış olması ve anket sorularının tamamını cevaplamamaktır. Öte yandan, araştırmanın değişkenleri ile direk olarak ilişkili olan kişilik bozukluğu tanısı almak, eşlerden biri ya da her ikisi için de ilk evlilik olmaması ve hali hazırda çift terapisi alan bireyler veri setinden çıkarılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin eşlerinin de katılması çalışmayı karşılıklı analiz (dyadic) haline getirmesi sebebiyle diğer eşin katılması durumunda bu katılımcının veri analizinden dışlanmasına karar verilmiştir. Ayrıca, literatürde evlilik sayısının evlilik uyumunu yordadığına dair bulgular olması nedeniyle (Örn: Dean ve Gurak, 1978; Moseley ve Moseley, 2010) ilk evliliği olmayan bireylerin verileri dahil edilmemiştir. Bununla birlikte, çift terapisi almanın evlilik uyumu ile ilişkili olması (Crowe, 1978; Whisman ve Jacobson, 1992; Gray-Little, Baucom ve Hamby, 1996; Hewison, D., Casey ve Mwamba, 2016) nedeniyle çift terapisi alan kişilerin bilgileri de veri setinden dışlanmıştır. Sonuç olarak, belirlenen bu kriterler kapsamında yer alan 19-76 yaş arası (Ort.=40.3, S.S.=11.8), 345 kişi (183 kadın, 162 erkek) bu

çalışmanın nihai örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik verileri ve evliliğe ilişkin betimsel istatistiksel sonuçları Tablo 1. Ve Tablo 2.'de sunulmuştur.

Tablo 1. Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri

		Dağılımı(N)	Yüzdelerik Dağılım(%)
Cinsiyet	Kadın	183	%53
	Erkek	162	%47
En son mezun olunan eğitim derecesi	Temel eğitim (ilkokul, ortaokul, lise)	43	%12.5
	Üniversite	192	%55.7
	Yüksek lisans,doktora	110	%31.9
Çalışma durumu	Evet	237	%68.7
	Hayır	108	%31.3
Ekonomik durum	Alt	42	%12.2
	Orta	174	%50.4
	Üst	129	%37.4
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	237	%68.7
	Hayır	108	%31.3
Çocuk sayısı	Çocuğu olmayan	108	%31.3
	1	111	%32.2
	2 ve üzeri	126	%36.5
Daha önce psikolojik tedavi alma durumu	Evet	88	%25.5
	Hayır	257	%74.5
Psikolojik tedavi sürecinin devam etme durumu	Evet	12	%3.5
	Hayır	285	%82.6
	Psikolojik destek almadım	48	%13.9
Tanısı olan bir hastalığa sahip olma durumu	Evet	18	%5.2
	Hayır	327	%94.8

Eş ile tanışma şekli	Aileler aracılığı ile	72	%20.9
	Arkadaş aracılığı ile	92	%26.7
	İnternet aracılığı ile	7	%2.0
	Aynı sosyal ortam/iş aracılığı ile	174	%50.4

Tablo 2. Örneklemenin Yaş ve Evlilik ile İlgili Özellikleri

K=183 E=162	Cinsiyet	Ortalama	Standart sapma	Min-Max
Yaş	Kadın	38.50	10.85	19-63
	Erkek	42.56	12.68	25-76
	Toplam	40.35	11.90	19-76
Evlenme yaşı	Kadın	25.95	3.914	15-49
	Erkek	28.14	4.169	18-51
	Toplam	26.98	4.176	15-51
Evlilik süresi	Kadın	140.60	140.92	0-756
	Erkek	172	156.39	1-564
	Toplam	155	149.02	0-756

Evlilik süresi ay üzerinden ele alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16), Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (EBÖ-O) ve Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) kullanılmıştır. Bu ölçeklerden önce katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu ve Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu sunulmuştur.

2.2.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda Işık Üniversitesi Etik Kurul'u tarafından etik onayı alınan çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir (Ek1). Araştırmanın süresi, katılımın gönüllülük esasına dayandığı, katılmama ve devam etmeme hakları ifade edilen form, araştırmacının ve tez danışmanının iletişim bilgileri sonrasında, gönüllü olmayı kabul edenler için onay tercihi ile sonlanmıştır.

2.2.2. Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek ve bu farklılıkların araştırma sonucuna olan etkilerini görebilmek amacıyla Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu hazırlanmıştır (Ek.2). Hazırlanan formda katılımcıların; yaş, cinsiyet, en son mezun olduğu eğitim derecesi, meslek, çalışma durumu, gelir düzeyi, yaşadığı şehir, evlilik süresi, eş ile tanışma biçimi, evlilik öncesi ilişki süresi, evlilik yaşı, yapılan evlilik sayısı, çocuk sayısı, psikolojik destek alıp/almadığı, psikiyatrik tanısı olup/olmadığı ve sürmekte olan evliliğinde çift terapisi desteği alıp/almadığı bilgileri alınmıştır.

2.2.3. Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)

Katılımcıların narsistik kişilik özelliklerini ölçmek için Raskin ve Hall (1979) tarafından geliştirilen klinik olmayan popülasyonda narsistik kişilik eğilimlerini ölçmek için kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri-NKE (Narcissistic Personality Inventory- NPI) kullanılmıştır. Bu envanter narsisizm ile ilgili yapılan çalışmalardan en sık tercih edilen ölçektir (Atay, 2009). Ölçek oluşturulurken narsisizmi yansıtan 220 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuş ancak iç tutarlılık analizi sonucunda aralarından 40 madde seçilerek bir form haline getirilmiştir. Bu ölçekte 7 alt boyut bulunmaktadır. Bunlar; üstünlük, sömürücülük, otorite, kendine yeterlilik, kendini beğenme, hak iddia etme ve teşhircilik'tir (Raskin ve Terry 1988). Ölçeğin 40 soruluk formundan alınabilecek minimum değer 0 ve maksimum değer ise 40'tır. Ölçeğin Cronbach alpha kompozit güvenilirlik puanları .83, .74, .80 ve .90 olarak bulunmuştur (Raskin ve Terry 1988).

Ames, Rose ve Anderson (2006) tarafından yeniden düzenlenen ölçek 16 maddeye indirilmiştir. NKE- 16 ile ölçeğin uzun formu ile NKE-40 arasındaki korelasyon .90 ($p<.001$) olarak bulunmuştur (Ames, Rose ve Anderson, 2006). Ölçeğin yeniden düzenlenen bu versiyonunda Raskin ve Terry (1988) tarafından geliştirilen orijinal ölçekteki 7 alt boyuttan ‘kendini beğenme’ alt boyutu çıkarılmıştır. NKE-16’nin geçerlik ve güvenilirliği için beş farklı çalışma yapılarak ortaya konulmuştur. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısı .72 ve beş hafta aralıkla yapılmış olan test-tekrar test güvenilirliği .85 olarak bulunmuştur.

Narsistik Kişilik Envanteri, ikili karşılaştırma türünde bir ölçektir. Maddeler çift seçeneklerden oluşmaktadır. Bu seçenek çiftlerinden biri narsistik içeriğe sahiptir ve işaretlendiğinde bir puan olarak sayılır. 1, 2, 3, 7, 9, 12, 14, 16’ncı maddelerde narsistik özelliği ikinci ifade, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15’inci maddelerde ise narsistik özelliği yansıtan ilk ifadedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 0, maksimum puan ise 16’dır. Elde edilen toplam puanın yüksek olması bireylerde narsistik kişilik eğilimlerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. NKE-16 maddelik versiyonunda 6 alt boyut bulunmaktadır. Bu alt ölçekler; Teşhircilik boyutu; 2., 7. ve 11., Sömürücülük boyutu; 5., 9. ve 14., Üstünlük boyutu; 1., 3. ve 16., Kendine yeterlilik boyutu; 8., 13. ve 15., Hak iddia etme boyutu; 6. ve 10. ve Otorite boyutu: 4. ve 12. maddelerini içermektedir.

Ölçeğin Türkçeye ilk adaptasyonu Kızıltan (2000) tarafından 40 maddeli formun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıyla gerçekleşmiştir. Ardından Ames ve diğerleri (2006) tarafından revize edilen 16 maddelik versiyonu Atay (2009) tarafından Türkçe’ye uyarlamıştır (Ek.3). Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için Atay (2009) örnekleme üniversite öğrencilerinden oluşan ve bir firma çalışanlarından oluşan iki farklı grupta iki kez güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Güvenirlik sonuçlarının ilkinde Cronbach alpha değeri .57 ve ikincisinde ise ölçek maddelerinin revize edilmesi ile .62 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçekteki bir maddenin ölçekle korelasyonun düşük olduğu ve bu madde çıkarıldığında Cronbach alpha değerinin .65’e yükseldiği tespit edilmiştir. NKE’nin 15 ve 16 maddelik iki formunun puanları arasındaki korelasyon ise .98 olarak bulunmuştur (Atay, 2009). Bu çalışma kapsamında Türkçe adaptasyon çalışmasının yapıldığı 16 maddelik form hali kullanılmış ve Cronbach alpha düzeyi .74 olarak bulunmuştur.

2.2.4. Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (EBÖ-O)

Evli bireylerin bağışlama becerisini ölçmek amacıyla, Fincham, Beach ve Davila (2004) tarafından geliştirilmiş olan Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (Marital Forgiveness Scale-Event) kullanılmıştır. Ölçekte bireylerin son 12 ay içerisinde yaşamış olduğu kırıcı, incitici veya hayal kırıklığına uğratan bir olay hakkında kısaca bilgi vermeleri istenmektedir. Ölçek 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin İngilizce orijinali 6'lı likert ile puanlanmaktadır. Ölçeğin; yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekteki 2., 7. ve 9. soruları pozitif yönde bağışlamayı ölçmeye yöneliktir, 1,3,4,5,6, ve 8. soruları ise negatif ifadelerden oluşmaktadır. 1., 4. ve 5. maddeleri uzaklaşma (ör. "Eşimle birlikte bir şey yapmak istedim."), 2., 7 ve 9. maddeler yardımseverlik (ör. "Kısa zamanda eşimi bağışladım."), 3., 6. ve 8. maddeler ise karşılık verme/misilleme (ör. "Eşimi yaptığı şeye pişman edecek bir yol buldum.") alt ölçeğine aittir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları her alt ölçek için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Ölçeğin misilleme alt boyutu eşler için erkeklerde .78 ve kadınlarda .87 ve yardımseverlik alt boyutu için erkekler (E) için .72 ve kadınlar (K) için .78 olarak bulunmuş ve bir araştırma aracı için kabul edilebilir olan Cronbach alpha katsayıları ortaya konulmuştur (Fincham, Beach ve Davila, 2004). Yapılan ikinci çalışmada ise üç maddeden oluşan alt boyutlar her set toplanarak hesaplanmıştır, buna göre: misilleme Cronbach alpha değerleri .86 (E) ve .85 (K), yardımseverlik Cronbach alpha değerleri .79 (E) ve .77 (K) ve uzaklaşma (kaçınma) Cronbach alpha değerleri .76 (E) ve .80 (K) olarak bulunmuştur (Fincham ve diğerleri, 2004).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Durmuş ve Manap (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu ölçeğin Türkçeye uyarlanan diğer ölçeklerden en temel farkı evlilikte bağışlamanın belirli bir olaya ilişkin olarak ölçülmesidir (Durmuş & Manap, 2018). Türkçe formunda "Hiç katılmıyorum" seçeneğinden "Tamamen katılıyorum" seçeneğine doğru giden 5'li likert kullanılarak uyarlanmıştır (Ek.4). Ölçeğin hem özgün formunda hem de Türkçe versiyonunda bulunan "Yaşanan olaya ilişkin ne kadar incindiniz veya üzüldünüz?" sorusunda katılımcıların 1 puan "Çok az incindim" ve 9 puan "Hiç olmadığı kadar çok incindim" seçenekleri arasında derecelendirme yaparak işaretlemeleri beklenmektedir. Bu ölçekten toplam puan alınmamaktadır, her alt ölçeğin puanı ayrı olarak

hesaplanmaktadır. Yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme alt ölçeklerinden alınabilecek minimum puan 3 ve maksimum puan 15'tir. Yüksek puanlar daha fazla yardımseverlik, uzaklaşma ve misillemeye işaret etmektedir. Ölçeğin sınırlılığı ise katılımcılardan bazılarının yaşamış oldukları olayı anlaşılır şekilde yazmama ihtimalleri, mahrem gördükleri noktaları yazmaktan kaçınmaları veya boş bırakabilmeleridir.

Türkçe formun güvenirlik çalışmasında 3 alt ölçeğine bakıldığında iç tutarlılık katsayıları; yardımseverlik için .76, uzaklaşma için .81 ve misilleme alt ölçeği için .63 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara dayanarak ölçeğin alt boyutlarının güvenilir olduğu bulunmuştur. Kaiser Meyer Olkin değerinin .78 olması sebebiyle ölçeğin geçerliğinin mükemmel ve kabul edilebilir seviyelerde olduğu ortaya konulmuştur (Durmuş ve Manap, 2018). Ölçeğin bu çalışma kapsamında bulunan iç tutarlılık değerleri alt ölçekler için sırasıyla; yardımseverlik .79, uzaklaşma .84 ve misilleme .72'dir.

2.2.5. Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ)

Bireylerin evlilik uyumunu ölçmek amacıyla Spanier (1976) tarafından geliştirilen Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) kullanılmıştır. Toplam 32 maddeden oluşan ölçeğin; 30 maddesi 5'li ve 6'lı likert tipi soruları ve 2 maddesi evet ve hayır seçenekleri üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan ise 151'dir ve alınan toplam puanın yükselmesi yüksek evlilik uyumuna işaret etmektedir. Evlilik uyumuyla ilgili sorun teşkil edebilecek ve etmeyecek çiftleri birbirinden ayırmak amacıyla ölçeğin kesim puanı 104,5 olarak belirlenmiştir (Fışıloğlu ve Demir, 2000). Toplam puanı 104,5'ten yüksek olan çiftler sıkıntısız, toplam puanı 104'ten düşük olan çiftler ise sıkıntılı olarak gruplandırılmaktadır.

Ölçeğin çift uyumu (Dyadic Consensus), çift doyumunu (Dyadic Satisfaction), sevgi gösterme (Affectional Expression) ve çift bağlılığı/bütünlüğü (Dyadic Cohesion) olmak üzere toplam dört alt ölçeği bulunmaktadır. Alt ölçeklere bakıldığında; çift uyumu 1–3, 5, 7–15; çift doyumunu 16–23, 31, 32 ; sevgi gösterme 4, 6, 29, 30 ve çift bağlılığı/bütünlüğü 24–28 maddelerini içermektedir. Her bir alt ölçekten elde edilen toplam puanın yüksekliği yüksek uyuma, puan düşüklüğü ise düşük uyuma işaret etmektedir. Çift Uyum Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı .96 olarak bulunmuştur (Spanier, 1976).

Ölçeğin Türkçeye ilk uyarlama çalışması Özkan (1995) ve ilk geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Yavuz (1995) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin bu çalışmada kullanılan Türkçe uyarlama çalışması Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır (Ek.5). Bu versiyonun geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını 264 evli çift katılımcı oluşturmaktadır. Çift Uyum Ölçeği'nin iç tutarlılık Cronbach alpha değeri .92 ve split-half güvenilirlik katsayısı ise .86 olarak bulunmuştur. Türkçe formun alt ölçeklerinin güvenilirlik puanları ise: çift doyum .83; çift bağlılığı/bütünlüğü .75; çift uyumu .75 ve sevgi gösterme .80 olarak bulunmuştur (Fışiloğlu & Demir, 2000). Bu çalışmada ise yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin iç tutarlılık puanları hesaplandığında ise; çift doyum .85, çift bağlılığı .81, çift uyumu .91 ve sevgi gösterme .73 olarak bulunmuştur. Tüm ölçeklerin orjinal ve bu çalışma kapsamındaki iç tutarlılık değerleri Tablo 3.'te verilmiştir.

2.3. İşlem

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde kesitsel ve nicel bir çalışma olarak yapılmış olup daha önce Türkçe'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan ölçekler kullanılmıştır. Kesitsel bir araştırma olduğu için aynı anda farklı yaşlardaki kadın ve erkek evli bireyler incelenmiştir.

Araştırma verileri 01.11.2019 – 16.03.2020 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden ve belirlenen kriterleri sağlayan katılımcılardan online veri toplama aracı olan Google.docs/forms üzerinden toplanmıştır. Kartopu örneklem yöntemine ek olarak, yeterli katılımcı sayısına ulaşmayı desteklemek amacıyla araştırmaya katılım linki sosyal ağlarda ve psiko-alan mail grubunda paylaşılmıştır.

Ölçek sorularını doldurulmadan önce tüm katılımcıların “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” sunulmuştur. Bu formun içerisinde araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcılar anket maddelerini doldurmadan önce bu çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirtmek amacıyla adı geçen formda “Şartları okudum, kabul ediyorum.” kısmını işaretlemesi araştırmaya başlayabilmeleri için zorunlu tutulmuştur. Araştırmanın katılımcılarından herhangi bir kimlik bilgisi alınmamıştır ve elde edilen veriler araştırmacı ve tez danışmanı dışında kimseyle paylaşılmayarak gizli tutulmuştur. Araştırma linkinde katılımcılar sırasıyla Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi

Formu, Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16), Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (EBÖ-O) ve Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ölçek setini doldurmuştur.

2.4. Veri Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması ardından, SPSS ortamına aktarılmış olan veriler kontrol edilerek analize alınmıştır. İşleme kriterlerini sağlamayan ve çalışma için gerekli tüm anketleri doldurmayan katılımcıların verileri analizlere dahil edilmemiştir. Veri analizi IBM SPSS for Mac Statistics Standard v.21 ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikli olarak, elde edilen verilerin psikometrik analizleri yapılmış olup, çarpıklık ve basıklık katsayılarının +2 ile -2 arasındaki değerler arasında kabul edilebilirliği bilgisi (Karaatlı, 2006) göz önüne alınarak ölçeklerin dağılımları test edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle veri analizinden çıkarılan değerler olmamıştır. Ayrıca Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16) alt ölçekleri olan teşhircilik, sömürücülük, üstünlük, kendine yeterlik, hak idda etme ve otorite boyutlarının iç tutarlılık katsayılarının sırasıyla .68, .26, .58, .32, .40 ve .51 olduğu görülmüştür, bu değerler .70'ten küçük olarak hesaplandığı için yapılan analizlere dahil edilmemiştir.

Psikometrik analizler sonrasında, betimleyici analizler ile demografik bilgilerin özellikleri (örn: ortalama, medyan, yüzdeler) hesaplanmıştır. Çalışmada yer alan değişkenlerin birbirleriyle arasındaki ilişkileri ölçümlemek amacıyla korelasyon analizleri yapılmıştır. Sosyo-demografik değişkenlerin farklılığına yönelik oluşturulan araştırma sorusu için t test analizleri yapılmıştır. '*Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının Çift Uyum Ölçeği toplam puanını yordaması beklenmektedir.*' hipotezi ve "Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt ölçekleri yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme puanları arasında yordayıcı bir ilişki var mıdır?" sorusunu test etmek için basit doğrusal regresyon analizi; '*Evlilikte Bağışlama Ölçeği, yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme alt ölçek toplam puanlarının Çift Uyum Ölçeği'nden alınan toplam puanı yordaması beklenmektedir.*' hipotezi için ise çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Sosyo-demografik değişkenlerin betimleyici analiz sonuçlarına, sayısal ve yüzdelerik dağılımlarına dair bulgulara bu bölümde yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan değişkenlerin ve alt boyutlarının, sosyo-demografik değişkenler ile ilişkilerinin belirlendiği bağımsız t test bulguları, korelasyon analizi bulguları ve hipotezler ile 'araştırma sorusu 2'nin test edildiği basit doğrusal regresyon ve çoklu regresyon analizlerine ait bulgular bu bölümünde incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu; katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, mesleği, aktif çalışma durumu, aylık geliri, ekonomik düzeyi, yaşadığı şehir, evlilik süresi, eş ile tanışma biçimi, evlenmeden önce geçen birliktelik süresi, eşinin ve kendinin kaçınıcı evliliği olduğu, çocuk sayısı, psikolojik tedavi alıp almadığı ve aldıysa psikolojik tedavisinin devap edip etmediği, tanısı olan bir hastalığın olup olmadığı ve eşi ile birlikte çift terapisi alıp almadıkları, alıyorsa bu sürecin devam edip etmediği ile ilgili bilgi toplanmıştır.

Araştırmaya 183'ü kadın (%53), 162'si erkek (%47) olmak üzere toplamda 345 kişi katılmıştır. Tüm katılımcıların yaş ortalaması 40.35 ± 11.8 olmakla birlikte, minimum yaş değeri 19, maksimum yaş değeri ise 76'dır. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların yaş ortalaması 38.48 ± 10.85 (min. 19, max. 63), erkeklerin yaş ortalaması 42.46 ± 12.68 (min. 25, max. 76) olarak bulunmuştur. Kadın ve erkek katılımcılar arasında yaş ortalaması bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. ($t=-3.17$ $p=.002$). Araştırmaya katılan erkeklerin yaş ortalaması kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Örneklemin sosyo-demografik bilgileri Tablo 1.'de verilmiştir.

Katılımcıların sosyo-demografik değişkenlerinin normal dağılımı incelenirken çarpıklık ve basıklık katsayıları dikkate alınmıştır. Bu katsayıların +2 ile -2 arasında

olması normal kabul edilmektedir (Karaatlı, 2006). Bu değerler dikkate alındığında ölçeklere ilişkin toplam puanların ve alt boyutlarına ilişkin toplam puanların normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 1.'de sunulmuş olan örnekleme ilişkin sosyo-demografik özelliklere bakıldığında, örneklemin 183'ü (%53) kadın, 162'si (%47) erkek, 43'ü temel eğitim (%12.5), 192'si üniversite (%55.7), 110'u yüksek öğretim (%31.9) mezunudur. Katılımcıların 237'si çalışmayı sürdürmekte (%68.7) 108'i ise (%31.3) çalışmamaktadır.

Katılımcıların ekonomik durumlarına bakıldığında 42 katılımcının ekonomik durumunu alt (%12.2), 174 katılımcının orta (%50.4), 129 katılımcının (%37.4) üst olarak değerlendirdiği görülmüştür.

Katılımcıların çocuk sahibi olma durumlarına bakıldığında, 237 katılımcının (%68.7) çocuk sahibi olduğu, 108 katılımcının (%31.3) çocuk sahibi olmadığı görülmüştür. Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısına bakıldığında 1 çocuğu olan 111 katılımcının 1 çocuğu (%32.2), 126 katılımcının 2 ve daha fazla çocuğu (%36.5), olduğu görülmüştür.

Katılımcıların daha önceden psikolojik tedavi alma durumlarına bakıldığında 88 katılımcının daha önceden psikolojik tedavi aldığı (%25.5), 257 katılımcının daha önceden bir psikolojik tedavi almadığı (%74.5) görülmüştür. 12 katılımcının halen psikolojik tedavisinin devam ettiği (%3.5) görülmüştür. Katılımcıların bir hastalık tanısına sahip olup olmama durumuna ilişkin analizler, 18 katılımcının (%5.2) tanısı olan bir hastalığı varken, 327 katılımcının (%94.8) herhangi bir tanıda hastalığı bulunmadığını göstermiştir.

Katılımcıların eşleri ile tanışma biçimlerine bakıldığında, 72 katılımcının aileler aracılığı ile (%20.9), 92 katılımcının arkadaş aracılığı ile (%26.7), 7 katılımcının internet aracılığı ile (%2.0), 174 katılımcının aynı sosyal ortam/iş aracılığı ile (%50.4) tanıştığı görülmüştür.

Araştırmada kullanılan değişkenlere ve alt ölçeklere ilişkin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri Tablo 3.'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ölçeklerin toplam puanlarına ve alt boyutlarına ilişkin bulgular

N=345	Ort.	S.S.	Min-Mak.	Çalışmadaki Cronbach alpha değeri
NKE-Toplam	5.17	3.23	0-16.00	.74
Teşhircilik	.82	.99	0-3.00	.68
Sömürücülük	1.15	.86	0-3.00	.26
Üstünlük boyutu	.99	1.03	0-3.00	.58
Kendine yeterlilik	1.09	.85	0-3.00	.32
Hak iddia etme	.38	.62	0-2.00	.40
Otorite	.70	.78	0-2.00	.51
EBÖ-Uzaklaşma	8.31	3.62	3.00-15.00	.84
EBÖ-Yardımsızlık	11.29	3.12	3.00-15.00	.80
EBÖ-Misilleme	5.30	2.53	3.00-15.00	.72
ÇUÖ-Toplam	108.78	20.78	24.00-142.00	.94
Çift uyumu	49.42	10.16	5.00-65.00	.92
Çift doyumu	37.82	7.53	6.00-50.00	.85
Sevgi gösterme	8.90	2.66	0-12.00	.73
Çift bağlılığı	15.63	4.63	0-24.00	.81

NKE: Narsistik Kişilik Envanteri; EBÖ: Evlilikte Bağışlama Ölçeği; ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği

Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı, Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ve Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutları yardımsızlık, uzaklaşma ve misilleme düzeylerinin cinsiyete göre nasıl farklılaştığını incelemek amacıyla t testi analizi kullanılmıştır. Bağımsız gruplar t testi analizinin sonuçları Tablo 4.'te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçeklerin Cinsiyetler Açısından Bağımsız Gruplar T-Testi ile İncelenmesi

Kadın=183 Erkek=162	Gruplar	Ort.	S.S.	T	df	P
NKE-Toplam Puanı	Kadın	4.86	2.74	-1.92	343	.05
	Erkek	5.53	3.69			
ÇUÖ-Toplam Puanı	Kadın	108.52	21.41	-.31	343	.75
	Erkek	109.24	20.14			
EBÖ-Yardımseverlik	Kadın	10.52	3.30	-5.11	343	.00***
	Erkek	12.19	2.66			
EBÖ-Uzaklaşma	Kadın	9.19	3.62	-4.97	343	.00***
	Erkek	7.29	2.42			
EBÖ-Misilleme	Kadın	5.57	2.57	-2.22	343	.02*
	Erkek	4.49	4.97			

NKE:Narsistik Kişilik Envanteri; ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği; EBÖ: Evlilikte Bağışlama Ölçeği *= $p < .05$; **= $p < .01$ ***= $p < .001$

Tablo 4. incelendiğinde, Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutlarının (Yardımseverlik, Uzaklaşma ve Misilleme) puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız gruplar için t testi yapılmış olup, Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutlarından Yardımseverlik, Uzaklaşma ve Misilleme boyutlarından alınan puanların cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı, Yardımseverlik alt ölçeğinden alınan puanın erkeklerde kadınlardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu ($t(343)=-5.11$; $p=.000$), Uzaklaşma ve Misilleme boyutlarından alınan puanların ise kadınlarda erkeklere göre anlamlı derecede daha yüksek (Uzaklaşma: $t(343)=-4.97$; $p=.000$; Misilleme $t(343)=-2.22$; $p=.02$) olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür ($p > .05$).

Araştırma değişkenleri olan Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı, ve Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt ölçekleri olan yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme toplam puanları ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ile sosyo-demografik değişkenlerden sürekli değişkenler olan yaş, evlenme yaşı ve evlilik süresi arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla korelasyon analizine sokulmuştur.

Tablo 5. Değişkenlerin, Yaş, Evlenme Yaşı ve Evlilik Süresi ile Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

	Yaş	Evlenme yaşı	Evlilik süresi
NKE-Toplam	-.03	-.04	.01
ÇUÖ-Toplam	-.15**	.14**	-.22**
Çift doyumu	-.10	.11*	-.15**
Sevgi gösterme	-.07	.10	-.11*
Çift Uyumu	-.10*	.13*	-.18**
Çift bağlılığı	.08	.10.	-.30**
EBÖ-Yardımseverlik	-.03	.23**	.06
EBÖ-Uzaklaşma	-.14*	-.09	.07
EBÖ-Misilleme	-.11	-.15**	.06

NKE:Narsistik Kişilik Envanteri, ÇUÖ:Çift Uyum Ölçeği; EBÖ: Evlilikte Bağışlama Ölçeği; *= $p < .05$; **= $p < .01$

Yaş değişkenine bakıldığında yaş değişkeninin; Çift uyumu alt ölçeği puanı ile negatif yönde ($r = -.10$, $p = .037$); Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ile negatif yönde ($r = -.15$, $p = .002$) ve Uzaklaşma düzeyi ile negatif yönde ($r = -.14$, $p = .005$) anlamlı ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Evlenme yaşı değişkenine bakıldığında; Evlenme yaşının Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ile pozitif yönde ($r = .14$, $p = .009$), Çift uyumu düzeyi ile pozitif yönde ($r = .13$, $p = .012$), Yardımseverlik düzeyi ile pozitif yönde ($r = .23$, $p = .000$) ve Misilleme düzeyi ile negatif yönde ($r = -.15$, $p = .007$) anlamlı ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Evlilik süresi değişkenine bakıldığında evlilik süresinin; Çift doyumu ile negatif yönde ($r = -.15$, $p < .01$), Sevgi gösterme ile negatif yönde ($r = -.11$, $p = .035$), Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ile negatif ($r = -.22$, $p < .01$) yönde, Çift uyumu alt boyutu ile negatif yönde

($r=-.18$, $p=.000$) ve çift bağlılığı ile negatif yönde ($r=-.30$, $p=.000$) anlamlı ilişki içinde olduğu görülmüştür.

Evli bireylerin evliliklerindeki uyumun yordayıcıları olarak ngrlen Narsistik Kişilik Envanteri'nden alınan toplam puan ve Evlilikte Bağışlama leği alt boyutları yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme puanlarına ilişkin yapılan Pearson korelasyon analizi Tablo 6.'da gösterilmiŐtir.

Tablo 6. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklerinin Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. NKE-Toplam	1	-.06	-.11*	-.03	-.01	-.51	-.10	.04	.18**
2. ÇUÖ-Toplam		1	.86***	.79***	.91***	.74***	.45***	-.38***	-.24***
3. Çift doyumu			1	.67**	.65**	.56**	.49***	-.41***	-.23***
4. Sevgi gösterme				1	.66**	.49**	.37***	-.39***	-.21***
5. Çift Uyumu					1	.64**	.35***	-.30***	-.22***
6. Çift bağlılığı						1	.30***	-.24***	-.19**
7. EBÖ-Yardımsverlik							1	.34**	-.17**
8. EBÖ-Uzaklaşma								1	.43**
9. EBÖ-Misilleme									1

NKE:Narsistik Kişilik Envanteri; ÇUÖ:Çift Uyum Ölçeği; ÇUÖ alt boyutları: Çift doyumu, Sevgi gösterme, Çift uyumu, Çift bağlılığı; EBÖ:Evlilikte Bağışlama Ölçeği; EBÖ alt boyutları: Yardımsverlik, Uzaklaşma, Misilleme. *= $p < .05$; **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Korelasyon analizi sonuçlarında, Narsistik Kişilik Envanteri'nden alınan toplam puan ile Çift Uyum Ölçeği alt boyutlarından Çift doyumunu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmekle birlikte ($r = -.11, p = .035$), Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ve Çift Uyum Ölçeği'nin alt boyutlarından Sevgi gösterme, Çift uyumu, Çift bağlılığı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p > .05$). Bu durum Narsistik kişilik özellikleri arttıkça çift doyumunun azaldığını göstermektedir.

Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutları olan Yardımseverlik, Uzaklaşma ve Misilleme boyutlarının Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ve alt boyutları ile ilişkisi incelendiğinde, Yardımseverlik alt boyutunun Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ($r = .45, p = .000$), Çift doyumunu ($r = .49, p = .000$), Sevgi gösterme ($r = .37, p = .000$), Çift uyumu ($r = .35, p = .000$) ve Çift bağlılığı ($r = .30, p = .000$) alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Bu durum yardımseverlik arttıkça çift doyumunu düzeyinin, sevgi gösterme düzeyinin, çift uyumu düzeyinin ve çift bağlılığı düzeyinin arttırdığını göstermektedir. Uzaklaşma alt boyutunun Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ($r = -.38, p = .000$), Çift doyumunu ($r = -.41, p = .000$), Sevgi gösterme ($r = -.39, p = .000$), Çift uyumu ($r = -.30, p = .000$) ve Çift bağlılığı ($r = -.24, p = .000$) alt boyutu ile negatif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Bu durum Uzaklaşma arttıkça çift doyumunu düzeyinin, sevgi gösterme düzeyinin, çift uyumu düzeyinin ve çift bağlılığı düzeyinin azaldığını göstermektedir. Misilleme alt boyutunun da Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ($r = -.24, p = .000$), Çift doyumunu ($r = -.23, p = .000$), Sevgi gösterme ($r = -.21, p = .000$), Çift uyumu ($r = -.22, p = .000$) ve Çift bağlılığı ($r = -.19, p = .000$) alt boyutları ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmüştür. Bu durum misilleme düzeyi arttıkça çift doyumunu, sevgi gösterme, çift uyumu ve çift bağlılığı düzeyinin azaldığını göstermektedir.

Son olarak, Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutlarından Misilleme düzeyi ile Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının ($r = .18, p = .000$) pozitif yönde anlamlı bir korelasyona sahip olduğu görülmüştür. Bu durum narsistik kişilik özellikleri arttıkça misilleme düzeyinin arttığını göstermektedir.

3.1. Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Çift Uyum Ölçeği toplam puanını yordadığı öngörülen değişkenleri belirlemek amacı ile ilk etapta araştırmamızın bağımlı değişkeni ve bağımsız değişkenlerini ölçen ölçeklere

ilişkin toplam puanların ve alt boyutların yer aldığı korelasyon tablosu incelenmiştir. Ardından araştırma hipotezlerini test etmek için değişkenler basit doğrusal regresyon ve çoklu regresyon analizine alınmıştır.

Araştırmanın birinci hipotezini test etmek için, Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanı arasında korelasyon analizi sonucu anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen araştırmanın temel hipotezlerinden biri olması nedeni ile regresyon analizine alınmıştır. Yapılan doğrusal regresyon analizine Çift Uyum düzeyini yordayan değişken olarak Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı analize sokulduğunda, modelin, Çift Uyum Ölçeği toplam puanını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür ($F(1, 343)=1.253$ $p>.05$).

Araştırmanın ikinci hipotezini test etmek için, Çift Uyum Ölçeği toplam puanını yordayan değişkenler olarak Uzaklaşma düzeyi, Yardımseverlik düzeyi ve Misilleme düzeyi çoklu regresyon analizine sokulmuştur. Modelin, Çift Uyum Ölçeği toplam puanını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($F(3,341)=41.665$ $p=.000$). Bununla birlikte oluşturulan modelin Çift Uyum Ölçeği toplam puanındaki varyansın %26'sını açıkladığı görülmüştür. Aynı zamanda modele katılan değişkenlerden Uzaklaşma ($\beta=-.226$, $p=.000$) boyutunun negatif yönde, Yardımseverlik ($\beta=.359$, $p=.000$) boyutunun ise pozitif yönde Çift Uyum Ölçeği toplam puanını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Araştırmanın bulgularına ek olarak, yapılan korelasyon analizi sonucunda Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutu olan misilleme puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunduğu için, araştırmanın hipotezlerinden biri olmamasına rağmen bu iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutlarından misilleme boyutunu pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($F(1,380)=14.071$, $p=.000$).

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatürdeki çalışmalar göz önüne alınarak tartışılmıştır. Ayrıca çalışmanın sınırlılıklarına ve önerilere de yer verilmiştir.

Bu çalışmada yetişkin evli bireylerden oluşan örnekleme narsistik kişilik özellikleri ve evlilikte bağışlayıcılık ölçümlenerek evlilik uyumu üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Narsistik kişilik özellikleri, Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16), evlilikte bağışlayıcılık, Evlilikte Bağışlayıcılık Ölçeği-Olay (EBÖ-O) ve evlilik uyumu Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın amacı; evlilik uyumunu yordamada narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılığın rolünün incelenmesidir. Ayrıca narsistik kişilik özellikleri ile evlilik uyumu ve bağışlayıcılık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırma örneklemini 183 kadın ve 162 erkek olmak üzere toplam 345 kişiden oluşmaktadır. Örneklemin yaş ortalaması 40.35 ± 11.8 (min.19, maks.76) eğitim durumu ise %31.9 yüksek öğretim (yüksek lisans ve doktora mezunu), %55.7'si üniversite mezunu, geri kalanı ise (%12.5) temel eğitim (ilkokul, ortaokul ve lise) mezunudur. Katılımcıların ekonomik düzeyleri incelendiğinde, %37.4 üst, %50.4 orta ve kalan %12.2 oranının kendisini alt gelir düzeyine sahip olarak değerlendirdiği görülmüştür.

Öncelikle araştırma örneklemini üzerinde cinsiyet, yaş, evlenme yaşı ve evlilik süresi sosyo-demografik değişkenlerinin etkileri incelenmiştir. Narsistik Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinin iç tutarlılık değerlerinin .70'in altında olması nedeniyle (sömürücülük .26, üstünlük .58, kendine yeterlilik .32, hak iddia etme .40, otorite .51) sosyo-demografik değişkenler ve araştırma değişkenleriyle arasındaki ilişkiler incelenirken analizlere dahil edilmemiştir. Yapılan tüm analizlerde Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı dikkate alınmış ve alt ölçekleri tartışmaya da dahil edilmemiştir.

Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiğinde ilk olarak cinsiyet ile arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Literatüre bakıldığında bu konuda farklı bulgular gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Narsistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığına ve erkeklerin kadınlardan daha yüksek narsistik özellik düzeyine sahip olduğuna dair (Tschanz, Morf, & Turner, 1998; Paulhus & Williams, 2002; Watson, Taylor, & Morris, 1987; Aslan, Mert ve Yıldız, 2016) bazı araştırmalar karşımıza çıkmaktadır. Güncel araştırmamızın bulgularını destekleyen, yani narsistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koyan hem uluslararası literatürde (Örn: Jackson, Ervin ve Hodge, 1992; Bizumic ve Duckitt, 2008) hem de Türkçe literatürde (Atay 2009; Kiraz, 2011; Kocakula, 2012; Akıncı, 2015; Özdemir, 2017; Kayabaşı, 2019) pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın sonuçları literatürle uyumludur. Ayrıca Foster, Campbell ve Twenge (2003) yaptıkları çalışmada narsisizmin daha yaşlı katılımcılarda azaldığını ve farklı dünya bölgelerinde yaşamın narsisizm üzerinde etkisi olduğunu, daha bireyselci toplumlardan olan katılımcıların daha yüksek narsisizm göstermesiyle ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla güncel araştırmada hem yaş ortalamasının yüksek olmasının hem de araştırma örnekleminin Türkiye gibi kolektivist bir toplumdan elde edilmiş olmasının cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Yaş değişkeni ile Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulguyu literatürde destekleyen benzer çalışmalar (Örn: Kocakula, 2012; Özdemir, 2017) karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra daha yaşlı jenerasyonda genç jenerasyona göre daha düşük narsistik kişilik özellikleri olduğunu ortaya koyan yani yaş yüksek olan bireylerin narsisizm düzeyinin daha düşük olduğunu ortaya koyan çalışmalar (Foster ve ark., 2003; Wilson ve Sibley, 2011; Cai, Kwan ve Sedikies, 2012; Akıncı, 2015) da bulunmaktadır. Şafak ve Kahraman (2019) ise yaptıkları çalışmada örneklemelerini 49 yaş altı ve 50 yaş üstü olarak iki gruba ayırdıklarında narsistik kişilik özelliği ve yaş arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. 49 yaş ve altındaki grubun narsistik kişilik özelliği puanı ortalamasının, 50 yaş ve üzeri olan gruptan daha düşük olduğu ortaya koyulmuştur. Güncel araştırmada yaş ortalamasının 40 olmasıyla birlikte çalışmadaki genç katılımcı

sayısının az olmasının anlamlı ilişki bulunmamış olmasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Evlilikte bağışlayıcılık düzeyini yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme alt ölçekleriyle ölçen Evlilikte Bağışlama Ölçeği, sosyo-demografik değişkenler açısından incelendiğinde, öncelikle cinsiyet ile evlilikte bağışlayıcılık arasında anlamlı bir ilişki olduğu; bağışlayıcılığın kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı olarak fark gösterdiği bulunmuştur. Güncel araştırmanın bulgularına göre bağışlayıcılığın göstergesi olan yardımseverlik düzeyinin erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğu, erkeklerin eşlerini bağışlamada olumlu bir özellik olan yardımsever davranışları daha fazla sergilediği bulunmuştur. Literatür incelendiğinde kadınlarda bağışlayıcılığın erkeklerden daha yüksek olduğunu gösteren bazı bulgular karşımıza çıkmaktadır (Exline ve ark., 2004; Karremans ve ark., 2003; Aslan ve ark. 2016). Bununla birlikte Worthington, Sandage ve Berry (2000) yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla bağışlamama sergilediklerini düşük bir korelasyonla ortaya koymuşlardır. Araştırmamız sonucunda ise bağışlamamaya ilişkili olan uzaklaşma ve misilleme alt boyutlarının kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yapılan araştırmalara göre misilleme ile cinsiyet arasındaki ilişkiye dair birbirine karşıt bulgular bulunmaktadır. Örneğin, Çoklar (2014) erkeklerin kadınlara göre intikam eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur fakat Atçeken (2015) ise kadınların intikam eğilimlerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Güncel araştırmamızın bulguları ülkemizde Durmuş ve Manap (2018) tarafından 288 evli bireyle yapılmış olan ve Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay'ın kullanıldığı tek araştırma ile paralellik göstermektedir. Bu bulgu; eşler arasında yaşanan eşlerden birinin haksızlığa uğradığı ve/veya incindiği bir olayın ardından kadınların erkeklere göre eşlerinden daha çok uzaklaştıklarını, eşle bir şey yapmak istemeyip soğuk davrandıklarını bunun yanı sıra erkeklerin ise kadınlara kıyasla kısa zamanda eşine yakınlık hissedip eşini bağışladığını ortaya koymaktadır.

Evlilikte Bağışlama Ölçeği'nin alt ölçekleri yaş açısından incelendiğinde, uzaklaşma puanı ile negatif yönde ilişki olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle yaş arttıkça uzaklaşma düzeyi azalmaktadır. Fincham ve diğerleri (2004) bağışlamayı, intikam ve uzaklaşmanın olmaması olarak açıklamaktadır dolayısıyla uzaklaşmanın

azalması bağışlamanın artması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda yaş arttıkça bağışlayıcılığın arttığını ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Toussaint, Williams, Musick ve Everson, 2001; Cheng ve Yim, 2008; Durmuş ve Manap, 2018). Ayrıca bu bulguların paralelinde güncel araştırmada evlenme yaşının yardımseverlik düzeyi ile pozitif yönde ve misilleme düzeyi ile negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgu bireylerin yaşı arttıkça fevri davranışlarının azalabileceği ve olaylara daha çözüm odaklı yaklaşabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Literatür incelendiğinde evli erkeklerin çift uyumunun ve evlilik doyumunun kadınlardan daha yüksek olduğunu gösteren (Shek, 1995) ve evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılık gösterdiğini (Duman, 2012; Kodan-Çetinkaya, 2018) ortaya koyan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra evli kadın ve erkeklerin evlilik uyumu arasında anlamlı fark bulunmayan çalışmalar da karşımıza çıkmaktadır (Aydınlı ve Tutarel-Kışlak, 2009; Tutarel-Kışlak ve Göztepe 2012; Şentürk, 2013). Bu durum evlilik uyumunu cinsiyetten daha ziyade bireylerin kişilik özelliklerinin etkilediği şeklinde açıklanmaktadır.

Araştırmanın analiz sonuçlarında yaş değişkenine bakıldığında; yaş arttıkça Çift Uyum Ölçeği toplam puanının azaldığı saptanmıştır. Bir başka deyişle bireylerin yaşı arttıkça evlilik uyumları azalmaktadır. Bu çalışmanın bulgularına benzer olarak Demiray (2006) ve Arıkan (2016) yaptıkları araştırmalarda yaş ile evlilik uyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Literatürde yaş açısından evlilik uyumunda anlamlı bir fark bulunmayan bazı çalışmalar da bulunmaktadır (Bayraktaroğlu ve Çakıcı, 2013; Tutarel-Kışlak ve Göztepe 2012). Tezer (1994) ise yaş arttıkça evlilik doyumunun arttığını ortaya koymuştur. Bazı farklı bulgulara rağmen güncel araştırmanın literatürle örtüşmektedir. Evli bireyler yaşlandıkça evlilik uyumlarının azalmasının nedeninin yeni evli çiftlere kıyasla olumsuz yaşam deneyimlerinin artmış olması ve evlilikte problem yaratabilecek bazı yeni durumlara çözüm getirmek durumunda kalmaları (örn: çocuklar, sağlık vb.) olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bulgularında evlenme yaşı değişkeni ele alındığında, evlenme yaşı arttıkça Çift Uyum Ölçeği toplam puanının arttığı bulunmuştur. Bir başka deyişle

bireyler ne kadar geç yaşta evlenirse evlilik uyumları artmakta olduğu ortaya koyuşmuştur. Bununla birlikte ift Uyumu leği alt boyutu olan çift doyumunu ile evlenme yaşı arasında da olumlu bir ilişki olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde evlilik uyumu ile evlenme yaşı arasında hem anlamlı ilişkiler bulan (Srivastav, Singh ve Nigam, 1998) ve hem de anlamlı ilişki bulmayan araştırmalarla (Tutarel-Kışlak ve Göztepe 2012) karşılaşılmaktadır. Çalışmamızın bulguları; erken yaşlarda evlenildiğine evlilikten ne beklendiğinin tam olarak bilinmemesi veya bireylerin henüz kendilerini tanıma süreçlerinin devam etmesi fakat yaş arttıka bireylerin olgunlaşması, ve ayrıca yaş arttıka evlilik öncesinde geçirilen flört süresinin uzamasıyla partnerlerin birbirini daha iyi tanımasından kaynaklanabileceği olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın katılımcılarının evlilik süresi arttıka ift Uyum leği toplam puanının azaldığı saptanmıştır. Bir başka deyişle uzun süredir evli olan bireylerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ift Uyum leği'nin kapsadığı tüm alt ölçeklerin de (ift uyumu, çift doyumunu, sevgi gösterme ve çift bağlılığı) evlilik süresi ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde pek çok benzer bulgu karşımıza çıkmaktadır. Kodan-etinkaya (2018) alışmasında 1-5 yıldır evli olan bireylerin 6-10 yıldır evli olanlardan daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduğunu ortaya koymuştur. Demiray (2006) 51 evli çiftten ve Kublay ve Oktay (2015) 452 evli bireyden oluşan araştırmalarında uzun süredir evli olan çiftlerin evlilik uyumunun daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmamızın örnekleminin ortalama evlilik süresi 154 ay (12.8 yıl) olmasından dolayı bu bulgularla paralellik göstermektedir. Bunun yanı sıra Spainer, Lewis ve Cole (1975) yaptıkları çalışmada evlilik süresi arttıka evlilik uyumunun arttığını ortaya koymuştur. Literatürde evlilik süresi açısından evlilik uyumlarında anlamlı fark bulunmayan (Aydınlı ve Tutarel-Kışlak, 2009; Tutarel-Kışlak ve Göztepe 2012; Bayraktaroğlu ve akıcı, 2013) alışmalar bulunmasına rağmen anlamlı olarak ilişkili bulunduğu (Grych, Seid ve Fincham, 1992; Jose ve Alfons, 2007; Demir, 2016) pek çok çalışma bulunmaktadır. Güncel araştırmamızın bulgularına benzer olan bir başka çalışmada ise Kara (2013) evlilik süresi en uzun olan (208-444 ay) iftlerin evlilik uyumu puanlarının diğer üç evlilik süresi grubuna kıyasla (1-17 ay, 18-112 ay, 113-207 ay) daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak araştırmamızın bulguları yaş değişkeni ile paralel olarak, evli bireylerin birlikte geçirdikleri süre

arttıkça evlilik içerisinde yaşanan olumsuz deneyimlerin ve problematik faktörlerin artması gibi durumların çiftler arası uyumun düşmesine sebep olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Araştırmanın ilk hipotezi kapsamında, Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Çift Uyum Ölçeği toplam puanıyla ölçülen evlilik uyumu arasındaki yordayıcılık rolü öncesinde yapılan korelasyon analizlerinin sonuçları incelendiğinde, Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile evlilik uyumu arasında bir ilişki bulunmamıştır. Korelasyon ilişkisi bulunmayan iki değişkenin, yordayıcılık rolü göstermesinin basit doğrusal regresyon varsayımlarına aykırı olduğu bilinmektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2018). Literatürde bu iki değişkeni bir arada ele alan çalışmalar incelendiğinde, bulgumuzun desteklenmeyen bir çalışma karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Yurdakul (2019) Karanlık Üçlü Ölçeği'ni kullanarak yaptığı çalışmasında makyavelizm, psikopati, narsisizm ve nörotizmin evlilik uyumunu olumsuz yönde yordadığını bulmuştur. Fakat literatürde evlilik uyumu ile narsistik kişilik düzeyini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşın Solomon (1991) farklı konularla terapiye gelen pek çok çiftin asıl probleminin narsistik hak görme, duygusal yaralanmaya karşı savunmasızlık ve kırılğan benliklerine karşı algıladıkları saldırılara karşı yaptıkları savunmalar olduğunu belirtmiştir. Güncel araştırma örnekleminin Narsistik Kişilik Envanteri'nden aldığı ortalama puanının ölçekten alınabilecek maksimum puan olan 16 üzerinden 5.1 olduğu görülmektedir. Araştırmamızda kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri ölçeğini kullanan bir başka çalışma örneğinde Kıratlı (2018) 310 üniversite öğrencisinden oluşan Narsistik Kişilik Envanteri'nin kullanıldığı çalışmada Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının ortalamasını 12.7 olarak bulunmuş ve genç örneklemdaki yüksek toplam puan ortalaması ortaya koyan bir çalışma yapmıştır. Bu bulgular güncel araştırma örnekleminizde narsistik kişilik düzeylerinin oldukça düşük olduğu göstermektedir. Buna rağmen araştırma sonuçlarımızda Çift Uyum Ölçeği alt boyutu olan çift doyumu ile Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bir başka deyişle evli bireylerin narsistik kişilik özellikleri arttıkça evlilik doyumları azalmaktadır. Literatür incelendiğinde narsistik kişilik eğilimleri arttıkça çift doyumunun azaldığını ortaya koyan çok sayıda çalışma karşımıza çıkmaktadır (Örn: Campbell ve Campbell, 2009; Brunell ve Campbell, 2011; Doğaner, 2014). Bu bulguları desteklemeyen bir çalışma da ise Sedikides, Gregg, Rudich, Kumashiro ve

Rusbult (2004) tarafından narsisizm ve çift refahı arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Araştırmamızın bulgularıyla paralel olarak Lavner, Lamkin, Miller, Karney ve Campbell (2016) örneklemini 146 yeni evli çiftten oluşan ve dört yıl boyunca altı farklı zamanda bu bireyleri inceledikleri bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma sonucunda eşlerin toplam narsisizm puanlarının evlilik doyumunda düşüşü yordadığını ve zaman içerisindeki evlilik kalitesini öngördüğünü ortaya koymuşlardır. Özetle narsistik kişilik özellikleri ile evlilik doyumunu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunması literatürle örtüşmektedir ve araştırma bulguları normal olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma bulgularında, evlilikte bağışlayıcılığı değerlendiren Evlilikte Bağışlama Ölçeği'nin alt boyutları yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme puanları ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide; yardımseverlik ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre evli bireylerdeki bağışlayıcı tutum olan yardımseverlik davranışı arttıkça evlilik uyumunun arttığı bulunmuştur. İkinci olarak, bağışlayıcılığın negatif alt boyutu olan uzaklaşma davranışı arttıkça; Çift Uyum Ölçeği toplam puanının azaldığı saptanmıştır. Üçüncü olarak ise misilleme düzeyi arttıkça Çift Uyum Ölçeği toplam puanının azaldığı görülmektedir. Özetle bağışlayıcı tutumlar arttıkça evlilik uyumunun arttığı, bağışlayıcı olmayan negatif tutumlar (uzaklaşma ve misilleme) arttıkça ise evlilik uyumunun azaldığı ortaya konulmuştur. Literatürde evlilik uyumu ile bağışlama arasında pozitif yönde ilişki olduğu (Fincham, 2000; Thompson ve ark., 2005), çiftlerde bağışlayıcılığın ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu (Arya ve Kaushik, 2015) ve evlilikte olumsuz affetmenin (bağışlamamanın) eşler için daha düşük evlilik memnuniyetiyle ilişkili olduğu (Gordon, Hughes, Tomcik, Dixon ve Litzinger, 2009) görülmektedir. Benzer olarak Walker (1993) yaptığı çalışmada bağışlayıcılık ve evlilik uyumu arasında güçlü pozitif ilişki ortaya koyarken, Woodman (1991) da bağışlayıcılık ve evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve bağışlamama ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Dolayısıyla güncel araştırmanın bulguları literatürle paralellik göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına göre Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutu olan misilleme puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Bir başka deyişle narsistik kişilik düzeyi

arttıkça bireylerde misilleme davranışının da arttığını görülmüştür. Literatürde narsistik kişilik özellikleri ve bağışlayıcılık arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu destekleyen (Emmons, 2000; McCullough ve diğerleri, 2003; Exline, Baumeister, Bushman, Campbell, ve Finkel, 2004; Eaton, Struthers ve Santelli, 2006) ve bireylerin narsistik eğilimleri azaldıkça daha fazla bağışlayıcı olduklarını ortaya koyan (Brown, 2003; Davidson, 1993; McCullough, Bellah, Kilpatrick, ve Johnson, 2001; McCullough ve Hoyt, 2002) çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Literatürde bu bulguları destekleyen bir araştırmada, narsistik rekabet ile kaçınma (uzaklaşma) ve intikam (misilleme) motivasyonları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur (Eaton ve ark., 2006). Ayrıca Eaton, Struthers ve Santelli (2006) narsistik bireylerin kişilerarası ilişkilerdeki suç ve hatalı davranışlara bağışlayıcılıkla tepki verme eğilimlerinin daha düşük olduğunu da ortaya koymuşlardır. Türkçe literatür incelendiğinde bu bulgularla paralel olan yani narsistik kişilik özellikleri arttıkça bağışlayıcılığın azaldığını ortaya koyan çalışmalar (Aslan, Mert ve Yıldız, 2016; Sezer ve Murat, 2020) karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak araştırmamızın bulguları literatürle örtüşmektedir ve narsistik kişilik eğilimlerinin bireylerin bağışlama sürecinde engelleyici etkileri olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Araştırma hipotezleri için yapılması öngörülen regresyon analizleri hipotezlerde belirtildiği üzere ölçeklerin toplam puanları üzerinden yapılmıştır. Araştırmanın birinci hipotezi olan; *'Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının, Çift Uyum Ölçeği toplam puanını yordaması beklenmektedir'* hipotezi için yapılacak olan regresyon analizi öncesinde korelasyon analizi yapılmıştır ve değişkenler arasında bir ilişki bulunmamıştır. Korelasyon ilişkisi bulunmayan iki değişkenin yordayıcılık rolü göstermesinin basit doğrusal regresyon varsayımlarına aykırı olduğu (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2018) için yapılması durumunda anlamlı bir sonuç vermeyeceği bilinmektedir. Bu bağlamda araştırmanın ilk hipotezi olan Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının, Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ile ölçülen evlilik uyumu için anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Literatürde narsistik kişilik özellikleri yüksek olan bireylerde düşük olduğu bilinen empati becerisinin evlilik uyumunu yordadığına dair bazı çalışmalar bulunmaktadır (Örn: Davis ve Oathout, 1987; Long ve Andrews 1990). Bununla birlikte Türkçe literatürde Yurdakul (2019) tarafından yapılan ve örnekleme 226 evli çiftten oluşan

çalışmada narsisizmin çift uyumunu olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur. güncel araştırma ile bu çalışmanın örneklemelerinin yaş ortalaması ve evlilik süresi birbiriyle karşılaştırıldığında değerlerin yakın olduğu görülmüştür. Fakat çalışmada narsistik kişilik özelliklerini ölçmek için kullanılan ölçeğin farklı olması, çalışmanın dyadic (karşılıklı analiz) yöntemi kullanılarak yani verilerin çiftlerden toplanılarak yapılmış olması, araştırma örneklemindeki çiftlerin önceki evliliklerinin olması gibi önemli noktalarda araştırmamız ile farklılık göstermektedir. Güncel araştırmada kendisinin veya eşinin ikinci evliliği olan tüm katılımcılar dışlanmıştır. Ayrıca güncel araştırma örnekleminizde narsistik kişilik düzeyinin çok düşük olmasından dolayı hem korelasyon hem de regresyonda ilişki bulunmadığı düşünülmüştür. Bununla birlikte literatürde narsistik kişilik özelliklerinin evlilik uyumunu öngördüğü başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın ikinci hipotezi olan *'Evlilikte Bağışlama Ölçeği yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme alt ölçek puanlarının Çift Uyum Ölçeği'nden alınan toplam puanı yordaması beklenmektedir.* Hipotezini test etmek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre bağışlayıcılığın (tüm alt boyutları olan uzaklaşma, misilleme ve yardımseverlik puanlarının) oluşturulan model içerisinde Çift Uyum Ölçeği toplam puanını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bir başka deyişle evli bireylerde bağışlayıcılık evlilik uyumunu öngörmektedir. Bu modelin Çift Uyum Ölçeği toplam puanındaki varyansın %26'sını açıkladığı görülmüştür. Bununla birlikte modele katılan değişkenlerden uzaklaşma puanının evlilik uyumunu negatif yönde ve yardımseverlik puanının ise evlilik uyumunu pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Literatüre göre bağışlayıcılığın ilişki refahı ile ilgili olduğu (Fincham, 2000; Fincham, Paleari ve Regalia, 2002; McCullough ve ark.,1998) ve evlilik uyumunu teşvik ettiği (Woodman, 1991; Nelson, 1992) görülmektedir. Bununla birlikte evli çiftlerin birbirlerini desteklemesinin ilişkide çatışmayı, stresi ve çözümsüzlüğü önlediği bilinmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Rosen-Grandon, Myers ve Hattie (2004) tarafından yapılan bir çalışmada da bağışlayıcılığın evlilik doyumunu yordadığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra Gottman ve Krokoff (1989) araştırmalarında savunmacılık, inatçılık ve kaçınma gibi iletişim davranışlarının çift uyumunu azalttığını ortaya koymuştur. Ayrıca eşlerin yardımseverliğinin daha iyi çatışma çözümünü, erkek eşlerin kaçınma davranışının ise daha kötü çatışma çözümünü öngördüğü karşımıza çıkmaktadır (Fincham ve ark., 2006). Literatürde

bağışlama arttıkça ilişki uyumunun arttığı (McCullough, 2000; Kachadourian, Fincham ve Davila, 2004) ve bağışlamanın evlilik kalitesini öngördüğünü de (Paleari Regalia ve Fincham, 2005) ortaya koyan pek çok paralel bulgu karşımıza çıkmaktadır. Fincham, Hall ve Beach (2006) ise bağışlama becerisinin, ilişkideki partnerlerin birbirlerinin suçları (hata, günah ve sınır ihlalleri) karşısında sürekli bir ilişki memnuniyetini öngördüğünü bulmuşlardır. Bu bulgulara benzer olarak Beach, Kamen ve Fincham (2006) tarafından yapılan araştırmada evlilikteki uyumsuzluğun belirleyicilerinden birinin bağışlamadaki azalma olduğunu belirtilmiştir. Uluslararası literatürde bağışlayıcılık ile evlilik uyumu arasındaki pozitif ilişki sıkça çalışılmış olsa da Türkçe literatür için nispeten yeni bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde Göztepe Gümüş (2015) tarafından yapılan bir çalışmada bağışlayıcılığın evlilik uyumunu yordadığı ortaya koyulmuştur. Sonuç olarak güncel araştırmamızda ortaya konulan bağışlama ve bağışlamamaya dair tutumların (yardımseverlik ve uzaklaşma) evlilik uyumunu yordadığı bulgusu literatürle örtüşmektedir. Bu durum bağışlayıcılığın evli bireylerin yaşadıkları anlaşmazlık, sorun ve sıkıntıları aşmalarını sağlayarak, evlilik uyumunun belirleyicilerinden biri olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Tüm bu araştırma bulgularına ek olarak, Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanı ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt boyutlarından misilleme düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon bulunmasından dolayı bu iki değişken regresyon analizine sokulmuştur. Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanının Evlilikte Bağışlama Ölçeği misilleme alt boyutu puanı üzerindeki yordayıcılık rolüne ilişkin yapılan regresyon analizi sonucunda Evlilikte Bağışlama Ölçeği alt ölçeği olan misilleme puanını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı ortaya koyulmuştur. Narsistik kişilik özelliklerinin bağışlamama ile ilişkili olduğunu (Exline ve ark., 2004; Eaton ve diğerleri, 2006) ve narsistik kişilik özellikleri ile bağışlayıcılık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyan hem uluslararası hem de Türkçe pek çok araştırma (Brown, 2003; Davidson, 1993; McCullough, Bellah, Kilpatrick ve Johnson, 2001; McCullough ve Hoyt, 2002; Aslan, Mert ve Yıldız, 2016; Sezer ve Murat, 2020) bulunmaktadır. Literatürle örtüşmekte olan bu bulgunun gelecek araştırmalarda farklı örneklemlerde ve daha detaylı olarak incelenmesi önerilmektedir.

4.1. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma evli bireylerde, evlilik uyumunu yordamada narsistik kişilik özellikleri ve evlilikte bağışlayıcılığın rolünü araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen değişkenler Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16), Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay (EBÖ-O) ve Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) 'nin ölçtüğü değerlerle sınırlıdır. Narsistik kişilik düzeyini ölçmek için kullanılan Narsistik Kişilik Envanteri'nin iç tutarlılık katsayısının düşük olması genel ölçek kullanımı açısından risk teşkil etse de çalışmamızdaki cronbach alpha değeri .74 olması nedeniyle kabul edilebilir ölçüdedir. Ancak alt ölçeklerin çalışmamızda da düşük cronbach alpha değerleri göstermesi (sömürücülük .26, üstünlük .58, kendine yeterlilik .32, hak iddia etme .40, otorite .51) göz önüne alındığında, çalışmamız için istenilen ilişkiyi araştırmaya engel bir kısıtlılık oluşturmuştur. Ayrıca, tüm verilen, bireylerin kendi raporlamasına dayanmaktadır. Bu nedenle yanlış yanıtlar olma ihtimali bulunmaktadır. Diğer bir kısıtlılık ise araştırma örnekleminin özellikleridir. 18 yaş ve üzeri, yasal olarak evli olan ve okuma-yazma bilip gönüllü olarak katılmayı kabul eden örneklemin çoğunluğunun İstanbul'da ikamet ettiği, yaş ortalamaları ve evlilik sürelerinin yüksek olduğu görülmektedir. Öte yandan, cinsiyetler arası yaş farkının anlamlı derecede yüksek olması, eşlerden sadece birinden veri toplanması ve kesitsel olması çalışmanın kısıtlılıklarındandır. Bunun yanı sıra bu araştırmada veriler evli bireylerin sadece birinden toplanmıştır ve klinik olmayan örnekleme narsistik kişilik özellikleri araştırılmıştır.

Çalışma sırasında, araştırmanın amacına yönelik yeterli düzeyde literatür bilgisinin olmaması da dikkat çekmektedir. Narsistik kişilik özellikleri ve evlilikte bağışlayıcılığın evlilik uyumu ile ilişkisinin literatürde yeni araştırılan kavramlarda olduğu göz önünde tutulunca, daha geniş örneklem özellikleri ile gerçekleştirilen çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu sınırlılıklarına rağmen bu araştırma narsistik kişilik özellikleri, bağışlayıcılık ve evlilik uyumu kavramının bir arada incelendiği özgün bir çalışmadır. Bu kavramları birlikte ele alan ve aralarındaki yordayıcı etkiyi inceleyen bir çalışma literatürde bulunmamaktadır. Bu sebeplerden dolayı bu çalışmanın Türkçe literatür için narsistik

kişilik özellikleri, bağışlayıcılık ve evlilik uyumunu birlikte inceleyen bir araştırma olarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.2. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına göre; narsistik kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasında doğrudan bir ilişki bulunamamıştır. Fakat narsistik kişilik düzeyi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı bulunmuştur. Bağışlayıcılık anlamına gelen yardımseverlik davranışı arttıkça evlilikte uyumun arttığı, bağışlamama anlamına gelen uzaklaşma ve misilleme davranışları arttıkça ise evlilik uyumunun azaldığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca bireylerin narsistik kişilik özellikleri arttıkça misilleme davranışının da arttığı bulunmuştur. Araştırmanın ikinci hipotezinin sonucunda ise evli bireylerin yardımseverlik düzeyinin pozitif yönde ve uzaklaşma düzeyinin negatif yönde evlilik uyumunu yordadığı ortaya koyulmuştur. Özetle; bağışlayıcılığın evlilikte uyumu öngördüğü, narsistik kişilik özelliklerinin evlilik doyumunu azalttığı ve narsistik kişilik özelliklerinin misilleme davranışını öngördüğü görülmektedir.

Bu çalışmadan sonra yapılacak araştırmalarda hem kişi sayısı olarak daha fazla katılımcıya ulaşılması hem de farklı şehirlerde ikamet eden daha geniş örneklemlerle bir araştırma gerçekleştirilmesiyle sonuçların geçerliliği artırılabilir. Böylece farklı kültür, gelenek ve psiko-sosyal çevrelere sahip bireylerden veri toplanarak Türkiye genelindeki popülasyonun evlilik, evlilik ilişkisinde kişilik özellikleri ve evlilikle ilişkili kavramlar hakkındaki bilgilere ulaşma şansı olacaktır. Ayrıca bu çalışma kesitsel bir çalışma niteliği taşıdığı için gelecek çalışmaların boylamsal olarak yapılması önerilmektedir. Böylece evlilik uyumunun zaman içerisinde nasıl değiştiğine dair bilgiler elde edilerek evliliğin farklı dönemlerindeki uyum düzeyine ve evli bireylerin kişilik özelliklerinin evlilik üzerindeki etkisinin zaman içerisindeki değişimine ışık tutulabilir. Bununla birlikte gelecekte yapılacak evlilik çalışmalarında verilerin çiftlerden toplanarak karşılaştırmalı bir araştırma tekniği kullanılması önerilmektedir. Son olarak ise gelecek çalışmalarda narsistik kişilik bozukluğu tanısı almış bireylerin evlilikle ilgili değişkenlerini incelemek için klinik bir örneklem grubuyla çalışmaları ya da klinik olmayan örnekleme alternatif bir ölçme aracı ile değerlendirmeleri önerilmektedir. Klinik psikoloji alanında evlilik uyumunun kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerle birlikte incelenmesi oldukça önem taşımaktadır.

Gelecekte yapılacak olan alışmalar Türkçe literatürde bu konuda bulunan boşluğu doldurarak önemli katkılar sağlayacaktır.

Son yıllarda evliliklerde çatışma çözümü ve çiftler arası uyumu arttırmak toplumda boşanmaların artmasıyla daha fazla önem kazanmıştır. Bu araştırmanın evlilik uyumu ve ilgili problemlerle çalışan uzmanlara katkı sunacağı düşünülmektedir. iftlerle alışan uzmanlar için bu araştırmanın, evlilik sorunlarıyla gelen çiftlerin aralarında yaşanan bir problem karşısında bağışlayıcılığa dair tutumlardan hangisi veya hangilerini (yardımseverlik, uzaklaşma ve misilleme) sergilediklerinin ve bu tutumların evlilik uyumlarını nasıl etkilediğinin değerlendirmesine katkı sağlayacağı ve yapılan bu çalışmanın sonraki araştırmacılar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akıncı, İ. (2015). The relationship between the types of narcissism and psychological well-being: the roles of emotions and difficulties in emotion regulation. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Akram, H. ve Malik, N. I. (2011). Relationship between personality traits and marital adjustment of teachers. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3(4), 718-724.

Aktaş, S. (2009). *Eşlerden birini kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5). American Psychiatric Pub.

Ames, D. R., Rose, P. & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a Short Measure of Narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.

Arıkan, P. (2016). Evlilik uyumunun kişilik özellikleri ve empatik eğilim açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.

- Arif, Özer ve Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 11-24.
- Arya, B., & Kaushik, N. (2015). Forgiveness and relationship quality: A dyadic perspective. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 6(1), 57.
- Aslan, M., Mert, Ş. H., ve Yıldız, M. (2016). *Narsistik kişilik ile affedicilik arasındaki ilişkinin incelenmesi. 2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Özet Kitapçığı*, 147-153 *cial psychology*, 87(6), 894.
- Aydınlı, Ş. ve Tutarel-Kışlak, Ş. (2009). Evlilik uyumunun cinsiyet, evlenme yaşı, evlilik süresi, eğitim düzeyi, yerleşim yeri ve çocuk sayısı değişkenleri yönünden araştırılması.
- Bayraktaroğlu, H. & Çakıcı, E. (2013). Factors related with marital adjustment. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 53/A, 297-312
- Beach, S. R., Kamen, C., & Fincham, F. (2006). Marital dysfunction. *Comprehensive Handbook of Personality and Psychopathology (CHOPP) Volume II: Adult Psychopathology*, 450-468.
- Braithwaite, S. R., Selby, E. A., & Fincham, F. D. (2011). Forgiveness and relationship satisfaction: Mediating mechanisms. *Journal of Family Psychology*, 25(4), 551.
- Brown, R. P. (2004). Vengeance is mine: Narcissism, vengeance, and the tendency to forgive. *Journal of research in Personality*, 38(6), 576-584.
- Burgess, E. W., & Cottrell Jr, L. S. (1939). Predicting success or failure in marriage.
- Burgess, E. W., & Wallin, P. (1944). Predicting adjustment in marriage from adjustment in engagement. *American Journal of Sociology*, 49(4), 324-330.

- Bouchard, G., Lussier, Y. ve Sabourin, S. (1999). *Personality and Marital Adjustment: Utility of the Five-Factor Model of Personality*. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 651. doi:10.2307/353567
- Brunell, A. B., & Campbell, W. K. (2011). Narcissism and romantic relationships. The handbook of narcissism and narcissistic personality disorders: Theoretical approaches, empirical findings and treatments, 344-350.
- Brunell, A. B., Campbell, W. K., Smith, L., & Krusemark, E. A. (2004, February). Why do people date narcissists? A narrative study. In Poster presented at the annual meeting of the Society for Personality and Social Psychology, Austin, TX.
- Brunell, A. B., & Campbell, W. K. (2011). Narcissism and romantic relationships. The handbook of narcissism and narcissistic personality disorders: Theoretical approaches, empirical findings and treatments, 344-350
- Bugay, A., Demir, A., & Delevi, R. (2010). Assessment of reliability and validity of the Turkish version of Heartland Forgiveness Scale. *Psychological reports*, 111(2), 575-584.
- Büyükşahin, A. (2004). *Psikoloji araştırma ve uygulamalarında: ölçek/teknik/vaka/yayın/kavram tanıtımı I.: Türkiye’de uyarlama çalışmaları yapılmış ya da Türk kültüründe geliştirilmiş ikili ilişkiler kapsamındaki ölçeklerin kısa tanıtımı*. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19 (53), 129-143.
- Cai, H., Kwan, V. S., & Sedikides, C. (2012). A sociocultural approach to narcissism: The case of modern China. *European Journal of Personality*, 26(5), 529-535.
- Campbell, W. K., & Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8(2-3), 214-232.

- Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and social psychology bulletin*, 28(4), 484-495.
- Campbell, W. K. (1999). Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and social Psychology*, 77(6), 1254.
- Chen, Z., Tanaka, N., Uji, M., Hiramura, H., Shikai, N., Fujihara, S. & Kitamura, T. (2007). The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 35, 561-572.
- Cheng, S. T., & Yim, Y. K. (2008). Age differences in forgiveness: The role of future time perspective. *Psychology and aging*, 23(3), 676.
- Cole, C. L., Cole, A. L., & Dean, D. G. (1980). Emotional maturity and marital adjustment: A decade replication. *Journal of Marriage and the Family*, 533-539.
- Cott, N., & Nugent, J. (2002). Public vows: A history of marriage and the nation. *Labour*, (50), 346.
- Crowe, M. J. (1978). *Conjoint marital therapy: a controlled outcome study*. *Psychological Medicine*, 8(04), 623. doi:10.1017/s0033291700018833
- Cutler, H. A., & Radford, A. (1999). Adult children of alcoholics: Adjustment to a college environment. *The Family Journal*, 7(2), 148-153.
- Çağlar, H. (2019). Farklı meslek gruplarının narsistik yapılanmaları ile beden self ilişkisi ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çapan, B. E., & Arıcıoğlu, A. (2014). Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcısı Olarak Affedicilik/Forgiveness as Predictor of Psychological Resiliency. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 70-82

- Çatal, M. T., & Kalkan, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6), 179-186.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39).
- Davidson, D. L. (1994). Forgiveness and narcissism: Consistency in experience across real and hypothetical hurt situations.
- Dean, G., & Gurak, D. T. (1978). Marital homogamy the second time around. *Journal of Marriage and the Family*, 559-570.
- Demet, P. (2006). Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Demir, D. (2016). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır*.
- De Vries, M. F. R. K. & Miller, D. (1985). Narcissism and Leadership: An Object Relations Perspective. *Human Relations*, 38(6),583–601.
- Diener, E. & Seligman, M.E.P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13, 81-84.
- Doğaner, B. (2014). *Romantik ilişkileri olan üniversite öğrencilerinin narsistik kişilik eğilimi düzeylerine göre ilişki bağlanımı, ilişki doyumunu ve benlik saygılarının incelenmesi: İstanbul ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Donnellan, M. B., Larsen-Rife, D., & Conger, R. D. (2005). Personality, family history, and competence in early adult romantic relationships. *Journal of personality and social psychology*, 88(3), 562.
- Duman, M. (2012). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik uyumu ve cinsiyet açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.*
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., & Çinko, M. (2013). Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi (5. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Durmuş, E., & Manap, A. (2018). Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2033-2049.
- Durmuş, E., & Baba, E. (2014). Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 352-369.
- Elibol, Ş. (2019). Bağlanma stilleri, duygu düzenleme, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve kendini saklamanın kırılğan narsisizm ile ilişkisi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 127-148
- Emmons, R. A. (1984). *Factor Analysis and Construct Validity of the Narcissistic Personality Inventory. Journal of Personality Assessment*, 48(3), 291–300.
- Emmons, R. A. (2000). Personality and forgiveness. In M. E.
- Enright, R. D., & Fitzgibbons, R. P. (2000). Helping clients forgive: An empirical guide for resolving anger and restoring hope. American Psychological Association.

- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1): 39-47.
- Erdoğan Taycan, S. ve Çepik Kuruoğlu, A. (2014). Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki İlişkilerin İncelenmesi [The evaluation of the relationships between marital adjustment, attachment styles, temperament and character features]. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 9-18.
- Erişti, A. (2010). Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Exline, J. J., Baumeister, R. F., Bushman, B. J., Campbell, W. K., & Finkel, E. J. (2004). Too proud to let go: narcissistic entitlement as a barrier to forgiveness. *Journal of personality and social psychology*, 87(6), 894.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*.
- Fincham, F. D., Beach, S. R. & Davila, J. (2004). Forgiveness and conflict resolution in marriage. *Journal of Family Psychology*, 18, 1, 72.
- Fincham, F. D., Paleari, F. G., & Regalia, C. (2002). Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. *Personal Relationships*, 9(1), 27-37.
- Fincham, F. D., Hall, J. & Beach, S. R. H. (2006). *Forgiveness in Marriage: Current Status and Future Directions*. *Family Relations*, 55(4), 415–427. doi:10.1111/j.1741-3729.2005.callf.x-i1
- Fincham, F. D. (2010). Forgiveness: integral to a science of close relationships? In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior:*

The better angels of our nature (p. 347–365). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12061-018>

Finkel, E. J., Rusbult, C. E., Kumashiro, M., & Hannon, P. A. (2002). Dealing with betrayal in close relationships: Does commitment promote forgiveness?. *Journal of personality and social psychology*, 82(6), 956.

Fichten, C. S. (1984). See it from my point of view: Videotape and attributions in happy and distressed couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 2(2), 125-142.

Fitzgibbons, R. P. (1986). The cognitive and emotive uses of forgiveness in the treatment of anger. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 23(4), 629.

Foster, J. D., Campbell, W. K., & Twenge, J. M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469-486.

Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13(2), 124.

Freedman, J. (1978). *Happy people: What happiness is, who has it, and why*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Freud, S. (1914). *Narsisizm Üzerine ve Scherber Vakası*, (Çeviri: Mustafa Atakay), Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2006.

Furman, W., Brown, B.B. & Feiring, C. (1999). *The development of romantic relationships in adolescence*. New York: Cambridge University Press.

Giacomin, M., & Jordan, C. H. (2014). Down-regulating narcissistic tendencies: Communal focus reduces state narcissism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(4), 488-500.

- Glenn, N. D. (1991). The recent trend in marital success in the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 261-270.
- Glover, N., Miller, J. D., Lynam, D. R., Crego, C. & Widiger, T. A. (2012). The Five-Factor Narcissism Inventory: A five-factor measure of narcissistic personality traits. *Journal of Personality Assessment*, 94,500–512.
- Gordon, K. C., Hughes, F. M., Tomcik, N. D., Dixon, L. J., & Litzinger, S. C. (2009). Widening spheres of impact: The role of forgiveness in marital and family functioning. *Journal of family psychology*, 23(1), 1.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of consulting and clinical psychology*, 57(1), 47.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual review of psychology*, 49(1), 169-197.
- Gray-Little, B., Baucom, D. H., & Hamby, S. L. (1996). *Marital power, marital adjustment, and therapy outcome. Journal of Family Psychology*, 10(3), 292–303. doi:10.1037/0893-3200.10.3.292
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child development*, 63(3), 558-572.
- Göztepe-Gümüş, I. (2015). Evli bireylerde bağışlama, tekrarlayıcı düşünme düzeyi ile ruh sağlığı ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi, Ankara*.
- Gündüz, Ö. Y., & Aydemir Sevim, S. T. D. (2014). Üniversite öğrencilerinde affetmeyi yordayan değişkenlerin belirlenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı).

- Güngör, I. H., Eksi, H., & Arıcak, O. T. (2012). Value Preferences Predicting Narcissistic Personality Traits in Young Adults. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(2), 1281-1290.
- Gümüş, I. G., & Kislak, S. T. (2019). The predictive role of forgiveness and the level of repetitive thinking on mental health and marital adjustment in married individuals. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 32(3), 236-245.
- Hacıoğlu, M. B. (2019). Kişiler arası bağımlılık eğilimi ile kırılğan ve büyüklenmeci narsistik kişilik özellikleri: şema terapi modelinde bir inceleme (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Şehir Üniversitesi, İstanbul.
- Halford, W. K., Lizzio, A., Wilson, K. L., & Occhipinti, S. (2007). Does working at your marriage help? Couple relationship self-regulation and satisfaction in the first 4 years of marriage. *Journal of family psychology*, 21(2), 185.
- Hendrick, S. S. (2004). *Understanding Close Relationships*. Pearson Education: USA. ISBN-10:0205349854.
- Huston, T. L. & Vangelisti, A. L. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(5), 721-733. doi:10.1037/0022-3514.61.5.721
- Jackson, L. A., Ervin, K. S., & Hodge, C. N. (1992). Narcissism and body image. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 357-370.
- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction?. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1), 73-85.
- Kalkan, M., & Ersanli, E. (2008). The Effects of the Marriage Enrichment Program Based on the Cognitive-Behavioral Approach on the Marital Adjustment of Couples. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 8(3), 977-986.

- Karney B.R. & Bradbury T.N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research, *Psychological Bulletin*, 118: 3-34.
- Kelly, E. L. & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52,27-40.
- Kara, N., (2013). Çiftlerde Yükleme Biçimleri, Çatışma Çözme Stilleri ve Eşin Duygu Dışavurum Tarzları İle Çift Uyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaatlı, M. (2006). Verilerin düzenlenmesi ve gösterimi. *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*.
- Karaköse, S. (2018). Yeni Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Somatizasyon Arasındaki Karşılıklı İlişkinin Boylamsal Açıdan İncelenmesi / Investigating the Reciprocal Relationship between Dyadic Adjustment and Somatization in Newly-wed couples: A Longitudinal Study. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Karremans, J. C., Van Lange, P. A., Ouwerkerk, J. W., & Kluwer, E. S. (2003). When forgiving enhances psychological well-being: The role of interpersonal commitment. *Journal of personality and social psychology*, 84(5), 1011.
- Kaya, L., & Kalkan, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Eğilimler, Bağlanma Stilleri ve Sosyal Medya Kullanımı. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(2).
- Kayabaşı, E. (2019). Narsisizmle yaratıcı düşünce arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Kernberg, O. (1975). Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm. Çeviren. M Atakay, Birinci Basım, 1999, MetisYayımları.
- Kernis, M. H. & Sun, C.-R. (1994). Narcissism and reactions to interpersonal feedback. *Journal of Research in Personality*, 28(1),4-13.
- Knabb, J. J. & Vogt, R. G. (2011). *The Relationship Between Personality and Marital Adjustment Among Distressed Married Couples Seen in Intensive Marital Therapy: An Actor-Partner Interdependence Model Analysis*. *Contemporary Family Therapy*, 33(4), 417–440. doi:10.1007/s10591-011-9167-1
- Kızıltan, H. (2000) *Narcissistic Personality Inventory (NPI) ölçeğinin Türkçe formu dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kocakula, Ö. (2012). Narsistik ve obsesif kompulsif kişilik bozukluklarının karar süreçlerine etkisi. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Kiraz, C. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Koç Ekinci, C. (2018). Erişkinlerde narsistik kişilik özelliklerinin mizaç ve karakter boyutları ile bağlanma stilleri açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Kodan Çetinkaya, S. (2018). Evlilik uyumuna ilişkin model araştırması (Research for a Model About Marital Adjustment). Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Köse, G. (2016). Evli Bireylerin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma yöntemlerinin evlilik uyumuna olan etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

- Krueger, R. F., & Bezdjian, S. (2009). Enhancing research and treatment of mental disorders with dimensional concepts: toward DSM-V and ICD-11. *World Psychiatry*, 8(1), 3-6.
- Krueger, R. F., & Eaton, N. R. (2010). Personality traits and the classification of mental disorders: Toward a more complete integration in DSM-5 and an empirical model of psychopathology. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 1(2), 97.
- Kublay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- Köymen, E. (2019). Büyüklenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm ile bilişsel duygu düzenleme ve kişilerarası problemlerin ilişkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kuzu, A. (2017). Evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve mizaç arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Lam, Z. K. W. (2012). Narcissism and romantic relationship: The mediating role of perception discrepancy (Outstanding Academic Papers by Students (OAPS)). Retrieved from City University of Hong Kong, CityU Institutional Repository.
- Lamkin, J., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2015). An exploration of the correlates of grandiose and vulnerable narcissism in romantic relationships: Homophily, partner characteristics, and dyadic adjustment. *Personality and Individual Differences*, 79, 166-171.
- Larsen, R., & Buss, D. M. (2009). *Personality psychology*. McGraw-Hill Publishing.
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 228-237.

- Lavner, J. A., Lamkin, J., Miller, J. D., Campbell, W. K., & Karney, B. R. (2016). Narcissism and newlywed marriage: Partner characteristics and marital trajectories. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 7(2), 169.
- Long, E.C.J. (1994). Maintaining a stable marriage: Perspective taking as a predictor of a propensity to divorce. *Journal of Divorce and Remarriage*, 21,121- 138.
- Long, E.C.J., & Andrew, D.W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality An Social Psychology*, 59(1), 126-131.
- Madugah, J., & Nuako, C. O. (2016). Marriage is better for certain personality types: exploring the relationship between personality and marital adjustment in a sample of Nungua Residents. *Proceedings of Incedi*, 842-853.
- Maltas, C. (1991). The dynamics of narcissism in marriage. *Psychoanalytic review*, 78(4), 567-581.
- Markey, C., Markey, P. & Gray, H. (2007). Romantic Relationships and Health: An Examination of Individuals "Perceptions of their Romantic Partners" Influences on their Health. *Sex Roles*, 57(5-6),435-445.
- McCullough, M. E., & Witvliet, C. V. (2002). The psychology of forgiveness. *Handbook of positive psychology*, 2, 446-455.
- McCullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D., & Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being, and the Big Five. *Personality and social psychology bulletin*, 27(5), 601-610.
- McCullough, M. E., & Hoyt, W. T. (2002). Transgression-related motivational dispositions: Personality substrates of forgiveness and their links to the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1556-1573.

- McCullough, M. E., Worthington Jr, E. L., & Rachal, K. C. (1997). Interpersonal forgiving in close relationships. *Journal of personality and social psychology*, 73(2), 321.
- McCullough, M. E., Fincham, F. D., & Tsang, J. A. (2003). Forgiveness, forbearance, and time: the temporal unfolding of transgression-related interpersonal motivations. *Journal of personality and social psychology*, 84(3), 540.
- McDonald, J. E., Olson, J. R., Lanning, A. H., Goddard, H. W., & Marshall, J. P. (2018). Effects of religiosity, forgiveness, and spousal empathy on marital adjustment. *Marriage & Family Review*, 54(4), 393-416.
- McNulty, J. K. (2008). Forgiveness in marriage: Putting the benefits into context. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 171.
- McNulty, J. K., & Widman, L. (2014). Sexual narcissism and infidelity in early marriage. *Archives of sexual behavior*, 43(7), 1315-1325.
- McWilliams, N. (1994). *Psychoanalytic Diagnosis: Understanding Personality Structure in the Clinical Process*. New York: GuilfordPress.
- Mert, A. (2014). Sistemik aile yönelimli psiko-eğitim programının değerler, algılanan sosyal destek ve çift uyumuna etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Metis, S., & Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem-solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*, 17(1), 170-185.
- Moseley, D., & Moseley, N. (2010). *Making your second marriage a first-class success*. Harmony.
- Murat, D. (2019). Çiftlerin arasındaki evlilik uyumunun evli kalma sürelerine bağlı olarak beden algısı, kıskançlık düzeyleri ve akılcı olmayan inançları ile

ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Myers, D. G., ve Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6, 10–19.

Nelson, M. K. (1992). A new theory of forgiveness. Unpublished doctoral dissertation, Purdue University, West Lafayette, IN.

Nemecek, S., & Olson, K. R. (1996). *Personality and Marital Adjustment. Psychological Reports*, 78(1), 26–26. doi:10.2466/pr0.1996.78.1.26

Neyer, F. J., & Voigt, D. (2004). Personality and social network effects on romantic relationships: A dyadic approach. *European Journal of Personality*, 18(4), 279-299.

Özdemir, H. E. (2017). Bir grup üniversite öğrencisinde bağlanma stilleri ile narsisizm arasındaki ilişki: reddedilme duyarlılığının aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.

Özer, A. ve Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumu, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 2, Ağustos 2012, ss.11-24.

Özgüven, İ.E. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özüğurlu, K. (1985). Evlilik raporu. Altın Kitaplar Yayınevi.

Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).

Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 368-378.

- Pargament, K. I., McCullough, M. E., & Thoresen, C. E. (2000). The frontier of forgiveness. *Forgiveness: Theory, research and practice*, 299-319.
- Paulhus D.L. ve Williams K.M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. Brief report / *Journal of Research in Personality* 36 (2002)556–563.
- Raskin, R. & Hall, T. (1988). “A Principal-Component Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of its Construct Validity”, *Journal of Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, pp. 151–161.
- Rauch, J. (2004). *Gay marriage: Why it is good for gays, good for straights, and good for America*. Macmillan.
- Robins, R. W., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both partners’ personality traits shape the quality of their Relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 251–259. doi:10.1037/0022-3514.79.2.251
- Rosen-Grandon, J., Myers, J.E., & Hattie, J. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68.
- Russell, R. J. H., & Wells, P. A. (1991). *Personality similarity and quality of marriage*. *Personality and Individual Differences*, 12(5), 407–412. doi:10.1016/0191-8869(91)90057
- Russell, R. J., & Wells, P. A. (1991). Personality similarity and quality of marriage. *Personality and Individual Differences*, 12(5), 407-412.
- Sabatelli, R. M. (1988). Measurement issues in marital research: A review and critique of contemporary survey instruments. *Journal of Marriage and the Family*, 891-915.

- Sardoğan M.E. ve Karahan T.F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı'nın Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 38, sayı: 2, 89-102
- Sarıçam, H., & Akın, A. (2013). *Affedicilik Ölçeğinin Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 37-46.
- Sarıçam, H., & Biçer, B. (2015). *Affedicilik üzerinde ahlaki değer ve öz-anlayışın açıklayıcı rolü*. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 109-122.
- Schmitt, D. P. (2006). Evolutionary and Cross-Cultural Perspectives on Love: The Influence of Gender, Personality, and Local Ecology on Emotional Investment in Romantic Relationships.
- Scobie, E. D., & Scobie, G. E. W. (1998). Damaging events: The perceived need for forgiveness. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 28(4), 373-402.
- Sedikides, C., Rudich, E. A., Gregg, A. P., Kumashiro, M., & Rusbult, C. (2004). Are normal narcissists psychologically healthy?: Self-esteem matters. *Journal of personality and social psychology*, 87(3), 400.
- Sedikides, C., Campbell, W. K., Reeder, G., Elliot, A. J., & Gregg, A. P. (2002). Do others bring out the worst in narcissists? The "others exist for me" illusion. *Self and identity: Personal, social, and symbolic*, 103-123.
- Sezer, S., & Murat, M. (2020). Narsistik Kişilik Özellikleri ile Affedicilik Arasındaki İlişki: Bağlanma Stillerinin Aracı Rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(22), 1320-1345.
- Shapiro, A. F., Gottman, J. M., & Carrere, S. (2000). The baby and the marriage: Identifying factors that buffer against decline in marital satisfaction after the first baby arrives. *Journal of family psychology*, 14(1), 59.

- Sharpley, C. F., & Khan, J. A. (1980). Self-concept, values-systems and marital adjustment: Some implications for marriage counselors. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 3(2), 137-145.
- Shek, D. T. (1995). Gender differences in marital quality and well-being in Chinese married adults. *Sex roles*, 32(11-12), 699-715.
- Snyder, D. K., & Regts, J. M. (1990). Personality correlates of marital dissatisfaction: A comparison of psychiatric, maritally distressed, and nonclinic samples. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 16(1), 34-43.
- Solomon, M. F. (1991). Narcissistic vulnerability in marriage. *Journal of Couples Therapy*, 1(3-4), 25-38.
- Soylu, Y., & Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43).
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Spanier, G. B., Lewis, R. A., & Cole, C. L. (1975). Marital adjustment over the family life cycle: The issue of curvilinearity. *Journal of Marriage and the Family*, 263-275.
- Stack, S., & Eshleman, J. R. (1998). Marital status and happiness: A 17-nation study. *Journal of Marriage and the Family*, 527-536.
- Stackert, R. A., & Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and individual differences*, 34(8), 1419-1429.

- Stanley, S. M. (2007). Assessing couple and marital relationships: Beyond form and toward a deeper knowledge of function. *Handbook of measurement issues in family research*, 85, 100.
- Strelan, P. (2007). The prosocial, adaptive qualities of just world beliefs: Implications for the relationship between justice and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 43(4), 881-890.
- Şendil, G. ve Korkut, Y. (2012). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28, 15-34.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Şentürk, S. (2013). *Evli bireylerde evlilik uyumu ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 344755)
- Tarhan, N. (2012). Evlilik psikolojisi. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taysi, E. (2007). İkili ilişkilerde bağışlama: İlişki kalitesi ve yüklemelerin rolü [Forgiveness in dyadic relationships: the role of relationship quality and attributions]. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Terman, L. M., Bottenwieser, P., Ferguson, L. W., Johnson, W. B., & Wilson, D. P. (1938). Psychological factors in marital happiness.
- Terman, L. M. & Bottenweiser, P. (1935). Personality factors in marital compatibility. *Journal of Psychology*, 6,143-171.

- Terry, J., & Kottman, M. (1995). Working with families, guidance and counseling in the elementary and middle schools.
- Tezer, E. (1994). Evli Eşler Arasındaki Çatışmalar ile Çeşitli Demografik Değişkenlerin Evlilik Doyumuna Etkisi: Kadın Eşin Bir İşte Çalıştığı ve Çalışmadığı Eşler Üzerinde Bir Araştırma. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 2(3), 209-217.
- Tolpin, L. H., Cohen, L. H., Gunthert, K. C. & Farrehi, A. (2006). Unique effects of depressive symptoms and relationship satisfaction on exposure and reactivity to daily romantic relationship stress. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(5), 565-583.
- Toussaint, L. L., Williams, D. R., Musick, M. A., & Everson, S. A. (2001). Forgiveness and health: Age differences in a US probability sample. *Journal of adult development*, 8(4), 249-257.
- Tschanz, B. T., Morf, C. C., & Turner, C. W. (1998). Gender differences in the structure of narcissism: A multi-sample analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *Sex Roles*, 38(9-10), 863-870.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi*, 7(3), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça F. (2002). *Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi*. Aile ve Toplum Yıl: 5 Cilt: 2 Sayı:5
- Tutarel-Kışlak, S., & Goztepe, I. (2012). Duygu disavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler [The relationship among expressing emotion, empathy, depression and marriage adjustment]. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi [Ankara University Social Sciences Institution Journal]*, 3(2), 27-46.

- Tuzcu, A. (2017). Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. Simon and Schuster.
- Üzümçü, E. (2016). Büyüklenmeci ve kırılğan narsistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin Şema Terapi modeli çerçevesinde incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Veroff, J., Kukla, R., & Donovan, E. (1981). Mental health in America: Patterns of help seeking from 1957-1976. New York: Basic Books.
- Villa, M. B., & Del Prette, Z. A. P. (2013). Marital satisfaction: The role of social skills of husbands and wives. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(56), 379-388
- Vural, M. & Ersanlı, K. (2015). Development of the Forgiveness Scale: A Study of Reliability and Validity. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/7 Spring*, p. 19-32.
- Walker, P. J. (1993). The relationship between forgiveness and marital adjustment.
- Watson, P. J., Taylor, D., & Morris, R. J. (1987). Narcissism, sex roles, and self-functioning. *Sex Roles*, 16(7-8), 335-350.
- Watson, D., Hubbard, B. & Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-ratings. *Journal of Personality*, 68, 413-449. doi:10.1111/1467- 6494.00102

- Whisman, M. A., & Jacobson, N. S. (1992). *Change in marital adjustment following marital therapy: A comparison of two outcome measures*. *Psychological Assessment*, 4(2), 219–223. doi:10.1037/1040-3590.4.2.219
- Whisman, M. A., & Beach, S. R. (2012). Couple therapy for depression. *Journal of Clinical Psychology*, 68(5), 526-535.
- Whisman, M. ve Uebelacker, L. (2009). Prospective associations between marital discord and depressive symptoms in middle-aged and older adults. *Psychology And Aging*, 24(1),184-189
- Wilson, M. S., & Sibley, C. G. (2011). 'Narcissism creep?': Evidence for Age-Related Differences in Narcissism in the New Zealand General Population. *New Zealand Journal of Psychology*, 40(3).
- Woodman, T. (1991). The role of forgiveness in marital adjustment. Unpublished doctoral dissertation, Fuller Graduate School of Psychology, Pasadena, CA.
- Wurst, S. N., Gerlach, T. M., Dufner, M., Rauthmann, J. F., Grosz, M. P., Küfner, C. P. & Back, M. D. (2017). Narcissism and romantic relationships: The differential impact of narcissistic admiration and rivalry. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(2), 280–306. doi:10.1037/pspp0000113
- Yeganeh, T., & Shaikhmahmoodi, H. (2013). Role of religious orientation in predicting marital adjustment and psychological well-being. *Sociology Mind*, 3(02), 131.
- Yıldırım, A. (2009). Bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkide sorumluluk yüklemelerinin aracı rolü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ysseldyk, R., & Wohl, M. J. (2012). I forgive therefore I'm committed: A longitudinal examination of commitment after a romantic relationship transgression.

Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement, 44(4), 257.

Yurdakul, Y. (2019). Beş faktör kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin eş uyumu ile olan ilişkileri: Evli çiftlerde kesitsel bir çalışma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Işık Üniversitesi, İstanbul.

Yu, R., Branje, S. J., Keijsers, L., & Meeus, W. H. (2014). Personality types and development of adolescents' conflict with friends. *European Journal of Personality*, 28(2), 156-167.

EKLER

Ek.1

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Sayın katılımcı,

Bir araştırmaya davet edilmektesiniz. Bu araştırma, FMV Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı tez çalışması kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse danışmanlığında, Psikolog Zeynep İpek Yücebıyık tarafından yürütölmektedir. Araştırmanın amacı; evli bireylerin evlilik uyumunu etkileyen faktörlerinin incelenmesidir.

Çalışmaya katılmak tamamen gönüllölük esasına bağlıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilebilirsiniz. Bu durumlarda size yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmamaktadır. Çalışma sonucunda birey bazında herhangi bir değerlendirme yapılmayacak, vermiş olduğunuz bilgiler üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmada elde edeceğimiz bilgiler için GİZLİLİK esastır.

Bu çalışmaya katılımınızdan dolayı hiçbir fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik vb. risk ya da rahatsızlık yaşamayacağınız öngörülmektedir. Çalışmaya vereceğiniz bilgiler, evlilik ile ilgili bireysel örüntüleri inceleyerek evlilik uyumuna dair psikolojik etkenlerin neler olabileceğinin belirlenmesinde değerli bir katkı yapacaktır. Bu nedenle çalışmaya katılımınız için evli olmanız gerekmektedir. Çalışmanın yaklaşık olarak 20 dakika sürmesi beklenmektedir. Çalışmaya vermiş olduğunuz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bilimsel amaç dışında araştırmanın herhangi bir amacı bulunmamaktadır.

Araştırma sonunda, çalışmaya yönelik sorularınız ve araştırmanın sonuçları hakkında bilgi almayı talep ederseniz Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse (selin.karakose@isikun.edu.tr) ve Psk. Zeynep İpek Yücebıyık (psk.ipekyucebiyik@gmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz. Araştırmada elde edilen bilgiler bireysel olarak değerlendirilmeyecek, bütün katılımcıların verdiği cevaplar bir bütün olarak analiz edilecektir. Dolayısıyla, sonuçları öğrenmek istediğiniz takdirde araştırmanın genel sonuçları aktarılacaktır.

Şartları okudum, kabul ediyorum

Devam

Ek.2

Sosyo-Demografik Veri ve Bilgi Formu

1. Yaşınız:
2. Cinsiyet: ...Kadın ...Erkek
3. Medeni durumunuz:
 - a. Bekar b. Evli
4. Eşiniz bu çalışmaya katıldı mı?
 - a. Evet b. Hayır
5. En son mezun olduğunuz eğitim derecesi:
 - a. İlkokul ... b.Ortaokul ... c.Lise ... d.Üniversite ... e-Yüksek Lisans ... f-Doktora ...
6. Mesleğiniz:
7. Şu anda çalışıyor musunuz?
 - a. Evet b. Hayır
8. Ailenizin (siz dahil) gelir düzeyi nedir?
9. Sosyoekonomik olarak ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?
 - a. Alt b.Alt-orta c.Orta d.Üst-orta e.Üst
10. Hangi şehirde yaşıyorsunuz?
11. Ne kadar süredir evlisiniz? (Lütfen yıl ve ay şeklinde tam zaman olarak belirtiniz.)
12. Eşinizle nasıl tanıştınız?
 - a. Aileler aracılığı ile b. Arkadaş aracılığı ile c. İnternet aracılığı ile d. Ortak sosyal/iş çevresi aracılığı ile e. Diğer
13. Evlenmeden önce eşinizle birlikte geçirdiğiniz süre (Lütfen yıl ve ay şeklinde tam zaman olarak belirtiniz.):
14. Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?
15. Bu sizin kaçınıcı evliliğiniz?
16. Bu eşinizin kaçınıcı evliliği?
17. Çocuğunuz var mı?
 - a. Evet b. Hayır
18. Cevabınız evet ise; kaç çocuğunuz var?

19. Daha önce hiç psikolojik destek aldınız mı?
a. Evet b. Hayır
20. Aldıysanız süreç devam ediyor mu?
a. Evet b. Hayır
21. Tanısı konmuş herhangi bir psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?
a. Evet b. Hayır
22. Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz:
23. Sürmekte olan evliliğiniz için aşağıdakilerden hangisi uygundur?
a. Daha önce çift terapisi desteği aldık.
b. Şu an çift terapisi desteği alıyoruz.
c. Daha önce bir çift terapisi desteği almadık ve şu an bir çift terapisi desteği almıyoruz.

Ek.3

Narsistik Kişilik Envanteri

Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

1		İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
		İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2		Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
		İlgi merkezi olmayı severim.
3		Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
		Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4		İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
		Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5		İnsanları kolayca manipüle ederim.
		İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
6		Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
		Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
7		Gösterişten kaçınırım.
		Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
8		Her zaman ne yaptığımı bilirim.
		Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
9		Bazen iyi hikaye anlatırım.
		Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.
10		İnsanlardan çok şey beklerim.
		Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
11		İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
		İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
12		Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
		İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
13		Önemli bir insan olacağım.
		Başarılı olmayı umuyorum.
14		İnsanlar söylediklerimin bazısına inanır.
		İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
15		Kendi kendime yeterim.
		Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
16		Herkes gibi biriyim.
		Sıradışı biriyim.

Ek.4
Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay

<i>Sayın Katılımcı,</i>										
<p>Son 12 ay içerisinde yaşadığınız ve eşiniz tarafından haksızlığa uğradığınız veya incindiğinize inandığınız bir zaman dilimi düşünün. Ne olduğu ile ilgili aşağıya kısa bir açıklama yazınız.</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p>										
<p>Bu olay olduğunda ne kadar incindiniz veya üzüldünüz. (1'den 9'a kadar bir derece seçiniz)</p>										
Çok az incindim (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	Hiç olmadığı kadar çok incindim (8)	(9)		
Lütfen aşağıdaki ifadeleri bu olay ve sonrasını düşünerek derecelendiriniz.						Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum
	Eşimle birlikte bir şey yapmak istemedim.									
	Kısa zamanda eşimi bağışladım.									
	Eşimi yaptığı şeye pişman edecek bir yol buldum.									
	Eşime soğuk davrandım.									
	Eşimden uzaklaştım.									
	Durumu (skoru) eşitleyecek bir şeyler yaptım.									
	Eşime karşı yeniden yakınlık hissetmek benim için kolay oldu.									
	İntikam almak için aynısını ona yaptım.									
	Şu an eşime karşı olay olmadan önceki gibi iyi davranabiliyorum.									

Ek.5

Çift Uyum Ölçeği

Pek çok insan ilişkilerinde anlaşmazlıklar yaşarlar. Lütfen aşağıdaki ölçek maddelerini eşiniz ve sizin için geçerli olan anlaşma ve anlaşmazlık derecesine göre cevaplandırınız.

	Her zaman anlaşırız	Hemen hemen her zaman anlaşırız	Nadiren anlaşamayız	Sıkça anlaşamayız	Hemen hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
1. Aileyle ilgili parasal işlerin idaresi						
2. Eğlenceyle ilgili konular						
3. Dini konular						
4. Muhabbet-Sevgi gösterme						
5. Arkadaşlar						
6. Cinsel yaşam						
7. Geleneksellik (doğru veya uygun davranış)						
8. Yaşam felsefesi						
9. Anne, baba ya da yakın akrabalarla ilişkiler						
10. Önemli olduğuna inanılan amaçlar, hedefler ve konular						

11. Birlikte geçirilen zaman miktarı						
12. Temel kararların alınması						
13. Ev ile ilgili görevler						
14. Boş zaman ilgi ve uğraşları						
15. Mesleki kararlar						

Lütfen 16-22 arasındaki soruları için sizi en çok tanımlayan seçeneği işaretleyerek cevaplandırınız.

	Her zaman	Hemen hemen her zaman	Zaman zaman	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
16. Ne sıklıkla boşanmayı, ayrılmayı ya da ilişkinizi bitirmeyi düşünür ya da tartışırsınız?						
17. Ne sıklıkla siz veya eşiniz kavgadan sonra evi terk edersiniz?						
18. Ne sıklıkla eşinizle olan ilişkinizin genelde iyi gittiğini düşünürsünüz?						

19. Eşinize güvenirmisiniz?						
20. Evlendiğiniz için hiç pişmanlık duyar mısınız?						
21. Ne sıklıkla eşinizle tartışırsınız?						
22. Ne sıklıkla birbirinizin sinirlenmesine neden olursunuz?						

	Her gün	Hemen hemen her gün	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
23. Eşinizi öper misiniz?					

	Hepsine	Çoğuna	Bazılarına	Çok azına	Hiçbirine
24. Siz ve eşiniz ev dışı ilgilerinizin-aktifliklerinizin ne kadarına birlikte katılırsınız?					

Aşağıdaki olaylar siz ve eşiniz arasında ne sıklıkta geçer?

	Hiçbir zaman	Ayda birden az	Ayda bir veya iki defa	Haftada bir veya iki defa	Günde bir defa	Günde birden fazla
25. Teşvik edici fikir alışverişinde bulunmak						
26. Birlikte gülmek						
27. Bir şeyi sakince tartışmak						
28. Bir iş üzerinde birlikte çalışmak						

Eşlerin bazı zamanlar anlaştikları, bazen anlaşamadıkları konular vardır. Eğer aşağıdaki maddeler son birkaç hafta içinde siz ve eşiniz arasında görüş farklılığı veya problem yaratıyorsa belirtiniz. (Evet veya Hayır'ı işaretleyiniz.)

	EVET	HAYIR
29. Seks için çok yorgun olmak		
30. Sevgi göstermemek		

31. Aşağıda ilişkinizdeki farklı mutluluk düzeyleri gösterilmektedir. Ortada noktadaki “mutlu” birçok ilişkide yaşanan mutluluk düzeyini gösterir. İlişkinizi genelde değerlendirdiğinizde mutluluk düzeyinizi en iyi şekilde belirtecek olan seçeneği lütfen işaretleyiniz.

Aşırı mutsuz	Oldukça mutsuz	Az mutsuz	Mutlu	Oldukça mutlu	Aşırı mutlu	Tam anlamıyla mutlu

32. Aşağıda belirtilen cümlelerden ilişkinizin geleceği hakkında ne hissettiğinizi en iyi şekilde tanımlayan ifadeyi lütfen işaretleyiniz.

	İlişkimin başarılı olmasını çok fazla istiyorum ve bunun için yapamayacağım hiçbir şey yoktur.
	İlişkimin başarılı olmasını çok istiyorum ve bunun için yapabileceklerimin Hepsini yapacağım.
	İlişkimin başarılı olmasını çok istiyorum ve bunun için payıma düşeni yapacağım.
	İlişkimin başarılı olması güzel olurdu, fakat bunun için şu anda yaptıklarımın daha fazlasını yapamam.
	İlişkimin başarılı olması güzel olurdu, fakat bunun için şu anda yaptıklarımın daha fazlasını yapmayı reddederim.
	İlişkim asla başarılı olmayacak ve ilişkinin yürümesi için benim daha fazla yapabileceğim bir şey yok.

Özgeçmiş

Zeynep İpek Yücebıyık, 21 Eylül 1995 tarihinde İstanbul'da doğdu. Hayrullah Kefoğlu Anadolu Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2013 yılında tam burslu olarak Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji (İngilizce) bölümünü kazanmıştır. Lisans eğitimine devam ederken Sosyoloji (İngilizce) bölümü ile Çift Anadal programını tamamlamış ve 2017 yılında Psikoloji bölümünden bölüm birinciliğiyle mezun olarak psikolog ve sosyolog unvanlarını almıştır. 2017-2019 yılları arasında sırasıyla özel bir danışmanlık merkezinde psikolog, uluslararası bir şirkette insan kaynakları asistanı ve özel bir kurumda okul öncesi çocuklara yönelik gelişim atölyesinde psikolog olarak çalışmıştır. 2018-2020 yılları arasında Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitimleri sırasında Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi (GATA), Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde klinik stajlarını tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimine devam ederken Doç. Dr. İtir Tarı Cömert'ten Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi, Gottman Çift Terapisi birinci düzey ve Prof. Dr. Hakan Türkçapar, Doç. Dr. Kadir Özdel ve Prof. Dr. Aslıhan Dönmez'den Bilişsel Davranışçı Terapi teori, beceri ve uygulama eğitimlerini tamamlamıştır.